

Hind 2,24 € /35,05 kr

HEA LAPS

JA TEMA SÕBRAD JA SUGULASED

Postritel:

“Olen number neli”

Gulliveri reisirid

**Jalakas –
aasta puu**

**Luuletusi
Eestimaast**

**Tiit Kändler
valausest**

**Meie
lemmikmänguasjad**

**Suusatades
suisa terveks**

**Rongaema on
muster-ema**

**Aleksei Turovski
kassidest**

**Laulukarusselli
tiirlemisest**

Tere, armsad sõbrad ja sugulased!

Röömsat küünla-, vastla- ja sõbrakuud ning ilusat vabariigi aastapäeva kõigile! Nüüd teeme selgeks sotid mulluste võistlustega ja anname teada detsembrinumbri joonistajate-kirjutajate-nuputajate nimed. Järgmisel korral auhindame siis juba jaanuarinumbri kirjutajaid-nuputajaid.

Hot Wheelsi sõiduraja võitis **STEN PIHO** Türlit. **Mudelautod saavad** **ERIK TARATUHI**n Uuemõisast, **TARMO ŠLJUPKIN** Puurmanist, **STEN SESMIN** Väike-Maarjast, **HENRI CASSIMIR TAMMEID** Tallinnast ja **STEN PIHO** Türlit. **Muhedikud võitsid** **GRETE KUKK** Puurmanist, **ANNE-MAI RUNTAL** Uuemõisast ja **KÄRT ALLIK** Türlit. **Lotte võtmehoidja saavad** **ALBERT** ja **SALME MARIPUU**, pinali võitsid **ANNA-MARIA HERMANN** Pärnust ja **DIANA-KATRY KORNIS** Mõisaküläst.

PIPI-LOTTA KULLA Laevast, **ELIAS TAMMEID** Tallinnast ja **MARGIT BASMANOVA** Väike-Maarjast.

Rekato lauamängud võitsid

Silmad siia, sõbrad!

Eesti Pank koos Euroopa Keskpangaga korraldavad interaktiivse võistluse lastele, mis aitab meil tuttavamaks saada uue raha euroga. Mäng koosneb 7 raskusastmest ning iga tase on pühendatud ühele euro nimiväärtusele. Mängu käigus saavad mängijad infot erinevate euro turvaelementide kohta. Võistlusemäng "Eurojooks" on suunatud eelkõige lastele vanuses 9 – 12 eluaastat. *Online*-mäng on Eestile avatud 14. veebruarist 30. aprillini 2011 aadressil euro.eesti.ee ning www.euro.ecb.eu. Mängu reeglid ja info saadetakse kõigile Eesti üldhariduskoolidele vahetult enne mängu algust, samuti on need olemas eelpool mainitud kodulehekülgedel. Mängu alustamiseks ja *online*-võistlusest osavõtmiseks tuleb end registreerida ning märkida Eesti kood 500. Neli parimat mängijat koos oma klassiga kutsutakse lõpuüritusele Eesti Panka, kus toimub finaali. Võitjaid autasustab Eesti Panga president, Euroopa Keskpanga poolt on auhinnaks iPod. Täpsemaid juhiseid leiata edaspidi ka meie kodulehelt www.healaps.ee

Viktoriini-raamatud võitsid **HANNA KATA NORMA** Võhmast ja **ROBERT SAAGE** Väike-Maarjast.

Ristsõna lahendajatest naeratas loosiõnn **AILE ELDEMEELE** Saaremaalt ja **MERILIN JÕESAARELE** Harju-Ristilt.

Lembitu-mõistatuse lahendajaist saab preemiaaamatu **PILLE MARKOV** Pukast.

Kes-Mis-Kus?

Nr 2-2011

Kaaneplilt: Rahumäe Põhikooli näituselt

- 3 Rauno Udumetsa, Katriina Liivo, Janika Ojamäe, Aili Rada, Kristiina Jaanuse luulet
- 4 Margret Rand veidrast suusageeniusest
- 6 Kunst: "Hetk parima sõbraga"
- 7 Vastlaloed
- 8 Tiit Kändler optikast
- 10 Mai Zernask jalakast
- 12 Vebruariin ja Lembitu mõistatus
- 13 Naeru-uss
- 14 Kalmetu kooli sünnipäev
- 15 Mustkunstnik Ande
- 16 Põhjamaa lapsed – Katriin Kruusaauk, Andre Aduson
- 17 Laulukarussell. Pajatab Eve Viilup
- 19 Peep Veedla rongast
- 21 Poster 1: „Olen number neli“
- 22 Poster 2: „Gulliveri reisid“
- 25 Mis uudist?
- 26 Südameliit suusatamisest
- 27 Ilmar Trulli ristsõna
- 28 Järjehodija
- 29 Ilmar Tomuski Volli-jutt
- 30 Osaväpp: Lully Gustavsoni kaardid
- 31 Sandra sööginurk
- 32 Onu Aleks kassidest
- 33 Automarkide nimedest
- 34 Barbindus: Scrabble
- 35 Koomiks
- 36 Jüri Paeti uusi paetisme
- 37 Kinokuju filmiudised
- 38 Siit ja sealt
- 39 Irise näovärvikool
- 40 Sõber Veltzi rokokool
- 42 Lemmikmänguasjad
- 44 Rekato

Väljaandja: Mittetulundusühing Hea Laps
Harju 1, 10146 Tallinn Tel: 631 44 28
Hea.Laps@mail.ee

Tellimisinfo: Ajakirja saab tellida kõigist Eestimaa postkontoritest ja Hea Lapse veebilehelt
www.healaps.ee/tellimine

Trükk: Reusner

Ajakirja Hea Laps ilmub kord kuus

Toimetaja Leelo Tungal, leelo@healaps.ee

Levijuht Andrus Lauringson, andrus@healaps.ee

Kujundaja Vivika Kalt, vivika@healaps.ee

Eliise Vasur (Tallinna 21. Kool)

Rebecca Nõlvak (Tallinna 21. Kool)

Eesti Vabariigi sünnipäev

Eesti riigil sünnipäev, seda pole iga päev. President meil pidas pidu, prominente kokku sidus.

Külalisi oli palju, kõnes polnud üldse nalju. Olukord vist halb on meil, ega parem ole neil.

Väga uhked olid kleidid, kallid söögid, vahuveinid. Kuskil häda pole näha, milleks midagi veel teha.

Mõnel palgad külmutati, teistel kahjuks langetati. Siiski pidu oli meil, loodan, sama hea ka teil!

Kristiina Jaanus
Võhma Gümnaasiumist

Külm on väljas tuisu käes

Lumetuisk on akna taga, külm, nii külm on tuisu käes. Helbeid igas suunas jagab, külm, nii külm on tuisu käes.

Undab tuul siin ümber maja, külm, nii külm on tuule käes. Täis on tuisand viimne rada, külm, nii külm seal tuule käes.

Ent kodu – varju annab see, kui külm on tuisu-tuule käes. See soojaks südame sul teeb – las külm seal olla tuisu käes.

Janika Ojamäe
Tabasalu Keskkoolist

Kodumaa

Vaatan välja aknast ja näen seda ilusat kodumaad. See on nii ilus, nii kaunis, et pisara silmisse saan.

See kodumaa on üpris vana, juba 92 aastat ta täis. Aga teda maha jätta on ikka paha, sest hoolitsust ja armastust ta täis.

Anni Rada Viljandi
Maagümnaasiumist

Talvete

Lumi tuli maha, küünlalt tilgub vaha. Täna ilus talvapäev, väljas seda näen.

Õues lumi läigib, loodan, et see säilib. Mina koju lähen, taevas kuu ja tähed.

Metsas lumi särab vastu, aina edasi ma astun. Juba paistab kodukatus, sügavasse lumme mattund.

Rauno Udumets
Viluste Põhikooli 8. klassist

Leevike

Suures linnas puu otsas elab leevikene armas.

Ootab oma oksal tasa, kuni teri maitsta saab. Oodand juba tund ja kaks, kuid ei tule ükski laps.

Meel läeb kurvaks, nokkki külmaks. Oksalt kukub alla lumi, õnneks toovad lapsed teri.

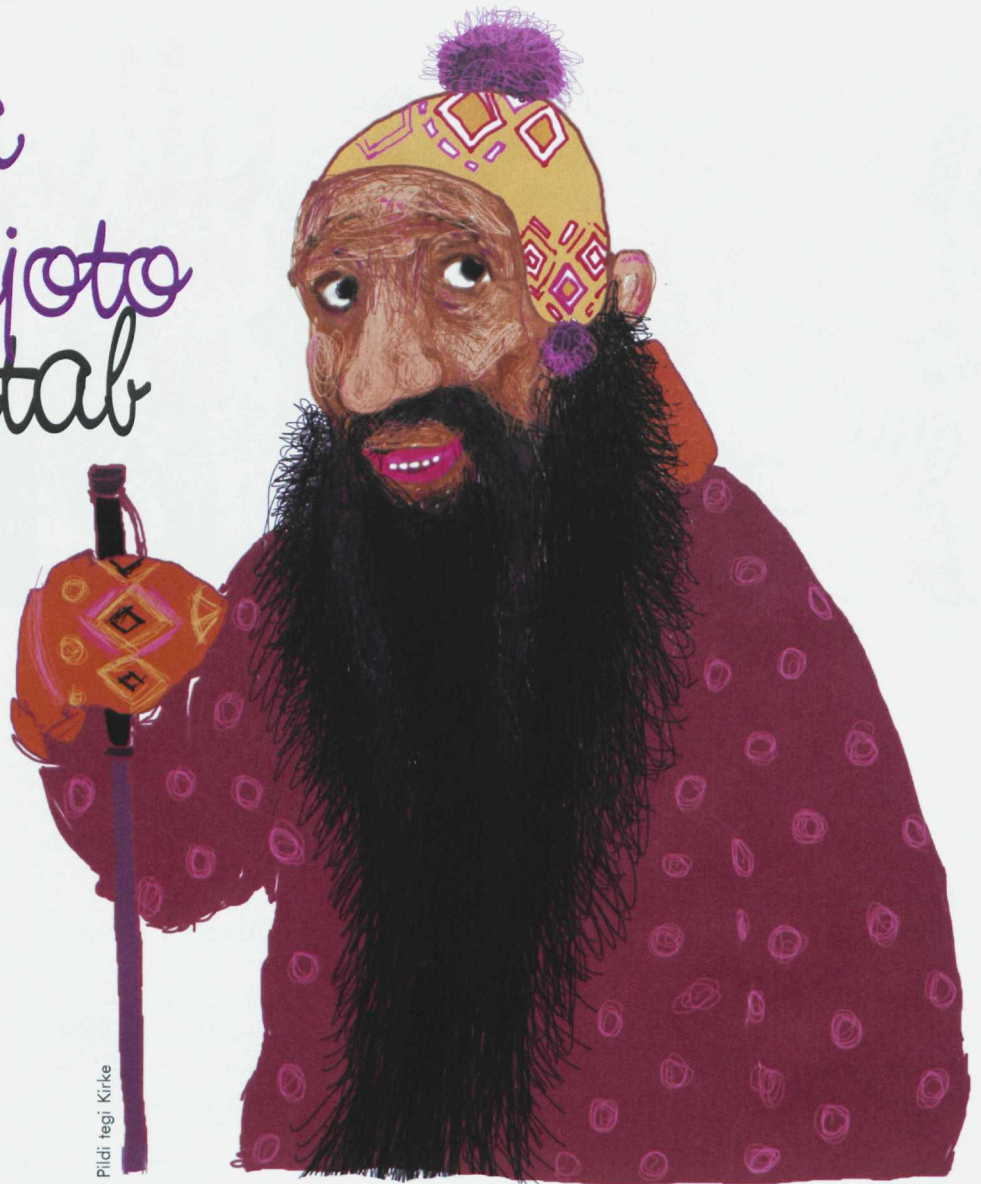
Katarina Liivo
Luxembourg'i Euroopa Kooli
5. klassist

Täname Kultuuriministeeriumi, Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksufondi.

Suur aitäh Haridus- ja Teadusministeeriumile, kes tellis ajakirja meie põhikoolidele!

Härra Varhajoto suusatal

Pildi tegi Kirke

Härra Varhajoto suusatal Härra Varhajoto suusatal Härra Varhajoto suusatal

Härra Varhajoto oli naljakas mees, kes alatasa ei teinud asju nii, nagu neid päriselt pidi tegema, vaid tegi kõike omamoodi – ühesõnaga, ta oli anarhist. Mees elas Põhja-Soomes, Lapimaal. Kus ta sündinud oli – seda ei teadnud keegi, nagu ei teatud ka, kuidas ta Lapimaale tuli: äkki ta lihtsalt oli seal ja kõik!

Ta elas väikeses majakeses metsa sees teistest eemal – mitte, et talle seltskond ei oleks meeldinud, vaid tema oli lihtsalt selline omamoodi, ja kui ta maja ehitama hakkas, siis ehitas ta ka selle sinna, kus ükski teine inimene ei oleks endale kunagi maja ehitanud. See asus soisel alal ja üleujutused olid seal üsna sagedased. Tegelikult ei tahtnud ka ehitajad sinna maja ehitada – nad ütlesid, et ei saavat töötada sellistes tingimustes, sest kohe, kui nad töö valmis saavad, tuleb üleujutus ja hävitab nende töö. Aga lõpuks nad siiski nõustusid ja said ka töö valmis. Kuidas härra Varhajoto selles majas hakkama sai, seda ei tea täpselt keegi, aga tõsi on see, et seal ta elas ja polnud ära uppunud üleujutuse tõttu ega ka mingil muul põhjusel.

Nüüd aga tutvume täpsemalt härra Varhajotoga ja alustame sellest, et kirjeldame teda veidi. Härra Varhajoto oli

väga väikest kasvu mees. Tal oli pikk musta värvi habe, mis ulatus juba põlvedeni, aga siiski ei olnud ta teinud katsetki seda ära ajada. Mees ei hooldanud oma habet, vaid laskis sel kasvada, nagu juhtus. Vuntsid olid tal muidugi ka, ja needki olid longus oma liigse pikkuse tõttu. Päris põlvedeni need veel ei ulatunud, aga nad olid seal ligidalt küll. Juukseid härra Varhajotol ei olnud – ta oli nimelt kiilakas –, aga kui oleks olnud, siis küllap oleks ta ka need maani kasvatanud ega oleks neid patsikummiaga patsi sidunud, vaid oleks neil lasknud niisama vabalt lehvida. Härra Varhajoto paistis välja vana mehe moodi, aga tegelikult ta polnudki nii väga vana. Kui vana ta täpselt oli, seda ei teadnud keegi. Mõni pakkus talle vanuseks kolmkümmend, mõni nelikümmend, mõni viiskümmend ja oli isegi neid, kes arvasid, et see mees pidi küll saja-aastane olema. Härra Varhajoto oli suur kiitleja ja hoopleja, ja kui tema käest keegi juhtus küsima, kui vana ta on, vastas ta: „Mina olen juba elanud oma miljon aastat. Ja selle miljoni aastaga olen mina näinud oi-oi-oi kui palju! Te ei kujuta ettegi, kus ma kõik käinud olen ja mida ma näinud olen.“

Ükskõik, kuidas selle asjaga nüüd ka poleks, on tõsi see,

et härra Varhajoto nägi välja niisama lõbus, ergas, aktiivne kui üks nelja-viieaastane poisike. Seda, mida härra Varhajoto teha oskas, ei tea keegi täpselt öelda. Ise rääkis ta muidugi, et on käinud absoluutselt igas maailma otsas: roninud Džomolungma tippu, käinud läbi Sahara kõrbe, sukeldunud siin ja seal, ja nõnda edasi. Kui lugeda üles kõik tema kiitlemised kõigist tema käikudest ja oskustest, siis kuluks küll mitukümmend aastat, et neid viimse detailini kirjeldada. Meil aga pole nii palju aega, et kuulata ära kõiki tema jutte oma tegudest, millest enamuse on puhas väljamõeldis, vaid asume kohe oma jutu juurde.

Kuigi härra Varhajoto oli enda jutu järgi suusatanud lausa Alpides ja mujalgi, polnud ta tegelikult kunagi suusatanud – ei mäesuusatanud ega murdmaasuusatanud. Aga ühel ilusal lumisel päikesepaistelisel päeval otsustas härra Varhajoto, et läheb suusatama.

Juba astus ta keset sõiduteed ja vilistas endamisi. Autojuhid olid harjunud härra Varhajotoga, sest linnas käis viimane üsna tihti, ja nad ei viitsinud temaga jagelda, vaid sõitsid hoopis teist teed pidi. Üks eriti närviline autojuht piibutas küll tükk aega, ent härra Varhajoto ei pööranud sellele mingit tähelepanu, vaid kõndis rahulikult veel valjemini vilistades edasi. Lõpuks ei pidanud autojuht vastu ja lasi aknaklaasi alla.

„Sina seal, tule eest!” karjus ta.

Härra Varhajoto ei teinud väljagi, vaid kõndis rahulikult edasi.

„Kas sa kuuled?” karjus autojuht edasi. „Ma kutsun politsei, kui sa siin tee peal edasi tokerdad!”

Härra Varhajoto oleks olnud nagu kurt.

„Kuule, tule eest ära!” hüüdis nüüd autojuht. „Mul on tööle kiire! Mis sina siin ees tokerdad! Ma kutsun politsei...”

Ja varsti need politseinikud tulidki.

„Mis viga?” küsisid nad muretult.

„No vaadake nüüd ise!” oli autojuht pahane, et mehed ise midagi ei märganud. „Keegi mees tokerdab siin ees ja ei lase autojuhtidel normaalselt sõita!”

Üks politseinik läks härra Varhajoto juurde ja lausus:

„Saage palun aru, et sõidutee ei ole jalakäijatele käimiseks, vaid autodele, bussidele, veoautodele sõitmiseks. Siin kõrval, näete, on kõnnitee, mida mööda jalakäijad käivad. On väga ohtlik kõndida mööda sõiduteed.”

Härra Varhajoto pöördus politseiniku poole, küsides:

„Mis siin ohtlikku on?”

„Saate aru, te häirite liiklust!” sai politseinik pahaseks.

„Mina olen alati siin käinud ja pole kunagi probleemi olnud,” seletas härra Varhajoto. „Ma ei saa aru, mis neil nüüd siis hakkas.”

Kuna politseinik lõi käega ja kõndis lihtsalt minema, siis astus härra Varhajoto vilistades edasi.

Närviline autojuht hüüdis: „Ta ei tule eest! Mul on kiire! Tõstke ta eest ära!”

Politseinik kõndis tagasi vaatamata minema. „On alles politseinik!” solvus autojuht ja piibutas härra Varhajotole.

„Tulge eest! Tulge eest! Tulge eest!” hüüdis ta.

„Mida te karjute?” lausus härra Varhajoto rahulikult. „Ärge segage minu rahu!”

„Teie olete ju ees!” hüüatas nüüd autojuht.

„Mina – ja ees?” imestas härra Varhajoto. „Kas teie siis

veel ei teagi, et juba tükk aega enam siit sõita ei saa, vaid tuleb sõita, näete, toda teed pidi?”

Härra Varhajoto kõndis supermarketi poole, kus ta käis vähemalt kolm korda nädalas toitu ostmas, sest ta ei jõudnud ühekorraga väga palju toitu koju tassida. Niisiis, jõudes supermarketi juurde, läks ta uksest sisse ja hakkas poes ringi tiirutama.

„Kus need suusad siis on?” mõtles ta.

Ta vaatas igale poole – lettide alla ning jahupakkide taha.

Lõpuks küsis üks poetootaja, kes tema rahmeldamist suure imestusega pealt oli vaadanud: „Mida te soovite, härra?”

„Suuski,” vastas härra Varhajoto.

„Vabandage, härra,” ütles nüüd poetootaja, „aga meie poes suuski ei müüda.”

„Kuda nii? Ei müüda?” imestas härra Varhajoto.

„Ei müüda jah,” sõnas poetootaja.

„Kus siis neid veel müüakse, kui mitte supermarketis?” päris härra Varhajoto.

„Neid müüakse spordipoes, härra,” lausus poetootaja.

„Spordipoes? Kus see veel asub?” imestas härra Varhajoto.

„Lähete poest välja,” seletas poetootaja. „Keerate paremale ja siis kohe vasakule. Ja siis veel korra paremale ja siis veel vasakule. Leiategi spordipoe.”

„Paremale, vasakule, paremale, vasakule, paremal on spordipood,” kordas härra Varhajoto. „Ahah!”

„Just nii,” sõnas lahke poetootaja.

Härra Varhajoto tormas poest välja.

„Niisiis paremale,” arutas ta endamisi ja keeras paremale poole. „Ja mis ta siis ütles? Ahah, tuli meelde! Vasakule...”

Ja ta keeras sammugi edasi minemata vasakule, ja siis – sammugi edasi minemata – paremale ja siis sammugi edasi minemata vasakule.

„Ja nüüd ta ütles, et siin peab olema spordipood paremal,” lausus härra Varhajoto. „Ahah... see ongi see spordipood!” Ta osutas supermarketile, tormas sisse ning alustas tuhlamist.

Sama poetootaja nägi teda ja küsis: „Mis nüüd probleemiks, härra?”

„Ma otsin suuski,” vastas härra Varhajoto.

„Ma ju ütlesin teile, härra,” lausus poetootaja, „et siit te neid ei leia.”

„Supermarketis mulle öeldi,” ütles härra Varhajoto, „et spordipoes on.”

„Aga see ei ole spordipood,” seletas poetootaja.

„Mis see siis on?” ei saanud härra Varhajoto aru.

„Supermarket,” oli poetootaja lühike ja selge vastus.

„Supermarket?” imestas härra Varhajoto. „Ei saa olla, ei saa olla! Supermarketis öeldi mulle, et tuleb keerata paremale, siis vasakule, jälle paremale ja lõpuks vasakule ja siis ongi spordipood paremal. Ja mina tegin nii!”

„See on nüüd küll õige,” vastas poetootaja, „aga see pole spordipood.”

„Ta on hull,” mõtles poetootaja endamisi, aga hüüdis siiski: „Veronika!”

Veronika tuligi.

“Hetk parima sõbraga”

Kullo Lastegalerii Kunstikonkursi tööde näituselt

1. **Margus Parts** (Tartu Kunstigümnaasium)
2. **Greta Vinkel** (Pelgulinna Gümnaasium)
3. **Zlata Sokolovskaja** (Ahtme Kunstide Kool)
4. **Hanna Reinola** (Tallinna Huvikeskus Kullo)
5. **Eero Reila** (Pärnu Ülejõe Gümnaasium)
6. **Laura Genno** (Tallinna Huvikeskus Kullo)

Hõissa, vastlad!

Suusatund

Li talv, lund sadas ja kehalise kasvatuses tunnis läksime suusatama. Mina polnud varem kunagi suusatanud. Kõik läksid ette, mina aga olin viimane.

Komistasin, kukkusin, vaatasin ringi, aga kedagi polnud näha. Hakkasin jooksuma, kaotasin suusa ja saapa ning tulin kooli tagasi sokkides. Õpetaja leidis minu suusa õnneks üles. Rohkem ma ei suusatanud enam.

Georgi Horuženko Saue Gümnaasiumi 3.c klassist

Uisuväljal

Uisuväljal päevad läbi kükitan kui vana käbi, liugu lasen siia-sinna, ära siit ei taha minna.

Juba käes on hilisõhtu, teised lapsed poevad põhku, aga mina ikka jää, kuigi kähisev on hääl.

Hommikul siis väga vara avati liuvälja tara ja mina järsku ärkasin ja alles nüüd ma märkasin... et olin jääl magama jäänud!

Iiti-Pätrik Järve Türi Gümnaasiumist

Andrus Norak

Anni nukk

Anni mängib nukuga, aga nukk on nukker. Ilma vahukooreta on ta vastlakukkel.

Mida teha, mõtleb Anni, kuidas kanda hoolt? Ehk ka teised mängukannid tahaks vahukoort?

Võtab tainaks muna, jahu – kõike, mida tainas nõuab. Kuktile ta paneb vahu, mis isa hommikuti lõual.

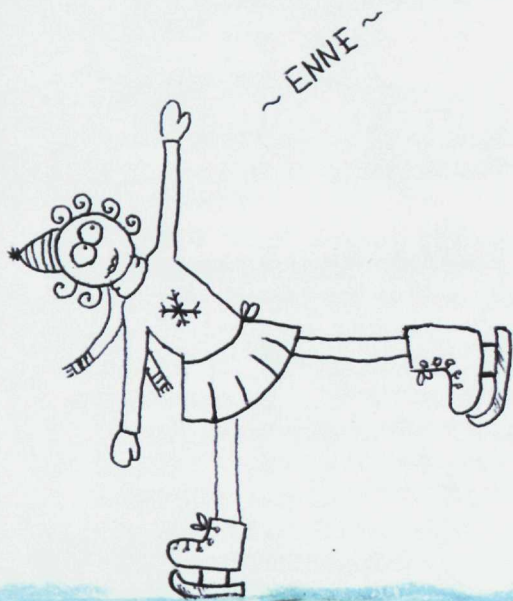
Ei hooli Anni isa loast, tal on väga vaja vahtu. Otsib, leiab vannitoast kiiruga – sest kukkel jahtub.

Nukk sööb ära kukli vahu, ta on mängult paha. Vahtu sööb ta nii, kuis mahub, kuklit kuid ei taha.

Nukker kukkel

Elas kord üks tubli kukkel, kuid ükspäev ta oli nukker. Sest hindeks koolis tal oli kaks. „Miks?“ küsid sa. No sellepärast, et ükspäev tuli talle vastu saks ja nägi: kukkel veereb üle tee, siis saks võttis ampsu üks või kaks, ja pärast seda riidles teda kukkel. Ehmatas siis saks ja läks õpetajale kaebama, õpetaja läks kuklit otsima, ja kui ta kukli leidis, riidles ta ja ütles: „Oled rumal, hindeks kaks!“ Nüüd me pisike kukkel ongi nukker.

Brita Nõu Ruila Põhikooli 5. klassist

Tiit Kändler, teaduskirjanik

Valguse värviline maailm

„Valguse värviline maailm” on jätkuvalt, mis heidab valgust valgusele. Valgus on meie jaoks tavaline asi. Kuid mis see tõeliselt on? Kust on see pärit? Kuidas see meieni jõuab? Miks me seda näeme? Kas näeme me seda samamoodi nagu lind, kass või ämblik? Kas saame valgusega reisida nagu lennukiga? Kas saame seda pista kotti nagu herneid? Mis on kiirem – kas valgus või mõte? Kas on olemas pime valgus? Sellest kõigest hakkavad need lood pajatama.

Kui kaalukas on valgus?

Kas pimedus on valguse puudumine või on valgus pimeduse puudumine? Kui läheb pimedaks, kuhu siis valgus on kadunud? Kui palju peab olema valgust, et seda näeksime?

Selliste asjade üle mõtlesid inimesed tuhandeid ja tuhandeid aastaid, enne kui tuhat aastat tagasi tuldi selle peale, et valguse küsimustele saab leida vastused, kui valgusega hakata katsetama.

Pole olnud ju kunagi kahtlust, et valguse jaoks on Päike A ja O, algus ja ots. Paistab Päike, on ka valgust. Või ometi – valgust tuleb ka mujalt kui päikeselt. Öösel paistab kuu ja säravad tähed. Vahel sähvab läbi õue välgunool. Südasuvel võib näha rohekalts kiirgamas jaanimardikaid. Isegi pehkinud känd helendub vahel öösiiti. Ja kui süüdata lõke, siis annab see ju lisaks soojustele ka valgust. Kui lõkkel kuumutada vaske või rauda, hakkavad needki metallid hõõguma. Kui õpiti tegema ja kasutama elektrit, siis leiutati hulganisti erinevat laadi elektripirne.

Valguse tekkimine on üks asi. Teine asi on selle levimine. Valguse tekkimist seletab füüsika ja keemia ja vahel isegi bioloogia. Valguse levimise õpetust, valgusõpetust hakati nime-tama optikaks. Seda kreekakeelse sõna *optike* järgi, mis tähendab nägemist. Jah, nägemise poes ehk optikapoes müüakse prille, aga selles ei õpetata, kuidas valgus levib. Või siiski – optikapood müüb ju selliseid asju, mis on tehtud inimeste poolt, kes teavad, kuidas valgus levib, tähendab – teavad midagi optikast. Optika uurib ka sellist valgust, mida inimese silm ei näe ja mida me tavaelus valguseks ei nimetagi.

Katsetajate ajastu

Tuhande aasta eest elas Egiptuses üks araabia õpetlane nimega **ibn al-Haytham**. See õpetlane oli kuulus oma igasuguste teravmeelsete leiutiste poolest. Neist sai kuulsaks valitsejaks olnud kaliif Al-Hakim ja käskis õpetlasele tal teha selline pais, et Niiluse üleujutused oleksid just parajad ja mitte liiga suured ega pisikesed. Et jõgi ei uputaks ega jätaks põlde ka veeta.

Õpetlane küll lubas, ent ometi ei saanud vajaliku paisuga hakkama. Et jöhker kaliif teda hukata ei laseks, laskis al-Haytham käiku kavaluse ja teeskles, et on Niiluse needuse tõttu läinud hulluks. Kaliif haistis pettust, jättis õpetlase siiski ellu, kuid laskis ta koduaresti alla panna. Ja talt ära võtta kõik tema raamatud, sest milleks hullule raamatud.

Raamatutest oli õpetlasele kõige enam kahju. Ta muudkui istus oma toas, ja kuna und ei tulnud, ootas, millel jälle hommikuvalgus aknast sisse paistab. Nõnda siis selle kümne aasta jooksul, mil ta ei saanud inimestega suhelda, mõtles al-Haytham valguse peale. Mõtles selle peale, miks asjad valgeks lähevad.

Talle meenus, et kuulus ja austatud Kreeka teadlane **Aristoteles** arvas üle tuhande aasta eest enne teda, et asjadelt rändavad inimese silma kujud, teine kreeklane **Eukleides** aga arvas, et silmadest lähtuvad valguskiired, mis siis põrkuvad asjadele, et me neid näeksime. Nõnda usuti üle tuhande aasta. Al-Haytham mõtles selle peale, et kust valgus ikka lähtub. Ta otsustas hakata katsetama. Tal olid küünlad ja veidi õhukest vaskplekki ning nõnda tegi ta plekki sisse augukese ja saatis

sellest läbi küünlavalguse. Plekist sai ta teha ka peegleid, nii tasaseid kui ka kõveraaid. Ja siis katsetada, kuidas valgus nendelt peegeldub.

Oma katsetustes tuli õpetlane järeldusele, et kehadel ei ole võimet kiirata valguskiiri. Kehad ainult peegeldavad neile langenud valguskiiri ja need siis satuvadki meie silma.

Kui kaliif kümne aasta pärast suri, sai õpetlane vabaks ning vangipõlvest oli tal vabadesse kaasa võtta nende aastate jooksul kirjutatud kogukas seitsmeköiteline „Optika raamat“. Selles kirjutas ta, kuidas valgus levib, kuidas inimene valgust näeb ja kuidas valgust tajub.

Nõnda oli al-Haytham esimesi õpetlasi, kes tuli selle peale, et looduse tundmaõppimiseks ei piisa ainult selle peale mõtlemisest, nagu arvasid Kreeka teadlased. Vaid tuleb ka katsetada, et näha, kas need järeldused, millele mõtlemisega tuldi, ka tõele vastavad. Katsetajate ajastu oli alanud.

Kolmesaja viiekümne aasta eest elas Inglismaal üks rahutu meelega õpetlane nimega **Isaac Newton**. Temast sai mees, kes lahendas ära mõistatuse, miks õun kukub maa peale ega lenda üles ja miks Maa tiirleb ümber Päikese. Aga Newton mõtles ka selle peale, et miks punane õun on ikka punane ja roheline õun roheline, kui Päikeselt tuleb meile ju ometi valge valgus. Newton ei teadnud midagi araablaste teadusest, kuid temagi tuli selle peale, et teadmise saamiseks tuleb katsetada.

Nõnda siis juhtis ta valgust läbi eri kujuga klaasitükkide. Kuni jõudis prisma, ja avastas, et see prisma lagundab valge päikesevalguse erinevate puhaste sädelevate värvide vikerkaareks. Nõnda avastas Newton, et päikesevalgus on hoopis liitvalgus, kuhu on peitunud erivärvilised valgused, mis kõik kokku annavad valge valguse. Sellest, miks ja kuidas see nõnda juhtub, jõuame me veel rääkida.

Kuid Newton mõtles ka põhilise peale – et mis asi see valgus on. Ja oletas, et valgus koosneb tillukestest osakestest, mis valguskiires kihutavad ja siis asjadelt peegelduvad, neelduvad või hajuvad nagu tennispallikesed.

Samal ajal kui Newton Inglismaal, uuris teisel pool Inglise kanalit Hollandis õpetlane nimega **Christiaan Huygens** samuti valguse levikut ning omadusi ja püüdis jälile jõuda, millest valgus tehtud on. Tema arvas, et valgus on laine, mitte osakeste voog.

Üle kahesaja aasta jooksul uuriti ja katsetati ning tundus, et kõik katsed näitavad: valgus käitub nagu laine. Levib nurga taha nagu veelaine, erinevad valguskiired ühinevad nagu kaks erinevat veelainet ja läbi väikese ava kulgedes tulevad nähtavale valgusrõngad nagu laineharjad.

Ometi tuli saja aasta eest suur üllatus. Avastati, et valgus on kahepalgeline nagu valelik koolipoiss. Kord käitub see nagu laine, teinekord jälle nagu tillukeste tennispallide voog. Nii ühel kui teisel juhul on tegu ikka sellesama valgusega, nii nagu me seda hommikust õhtuni päikeselt ja õhtust hommikuni elektrilampidest tulevana näeme.

Kaalutu ja kaalukas valgus

Et seletada ära, kuidas kehad liiguvad, selleks tuleb käiku lasta üks väga oluline ja nii mõtteid kui ka kehi juhtiv idee. See idee annab meile võtme, et ennustada, kuidas näiteks üks või teine keha paneb vastu püüdele seda kuidagimoodi liigutada. Igaüks teab, kui raske on üles tõsta üht või teist asja, ja et raskus ei

Kui läbi pisikese ava lasta õunale küünlavalgust, on õun nähtav, justkui kiirgaks see valgust.

Araabia õpetlase Ibn al-Haythami tuhande aasta tagused katsed.

Kui õunale valgust mitte lasta, pole õun nähtav. Täheleb et valgust õun ise ei kiirga.

sõltu sellest, kui suur on see asi. Tühi pappkarp, mis oli arvuti ümber, on ju ometi suurem kui arvuti, mis oli karbi sees. Kuid selge see, et tühja karpi on kergem toast välja viia, kui arvutit lauale tõsta. Täheleb, on miski, mis on seotud kehaga, ja mis määrab, kas üht või teist asja on kerge või raske üles tõsta.

Me ütleme, et üks keha on raskem kui teine. Või täpsemalt, et üks keha kaalub rohkem kui teine. Ka poes ostame ju vorsti kaalu järgi.

Füüsikud on täpsemad ja ütlevad, et keha kaalu määrab ära see, kui tugevalt Maa seda keha külge tõmbab. Kuu peal oleks iga keha kuus korda kergem. Kuid siiski on ka tühi pappkast nii Maal kui ka Kuul kergem, kui selle sees olnud arvuti. See täheleb, et on veel miski, mis on kehale igiomane, ja mis määrab ära selle, kuidas keha liikudes käitub.

See on keha mass. Massi ei ole näha ega kuulda, kuid kui me püüame keha nihutada või tõsta või visata, siis tuleb meil massiga tahes-tahtmata rinda pista.

Kuid kas igal asjal on mass? Tuleb välja, et on küll. Kui pisikesteks osadeks me pappkasti ka ei tiriks, igal tükikesel on ikka oma massike. Ka üksikutel molekulidel, mille abil kast üles on ehitatud, on mass. Nõnda on mass ka neil aatomitel, millest molekulid on ehitatud. Ja neil algosakestel, millest aatomid on ehitatud, kui pisikesed need elektronid ja aatomituuma osakesed ka ei oleks.

Kui nii, siis kas valgusel on ka mass? Kui valgus oleks laine, siis ei saaks me rääkida mingist massist. Veelainel ei ole ju massi, mass on ainult veel, milles see laine levib. Kuid veelaine võib purustada puid ja maid ja uputada laevu. See täheleb, et sellel lainel on oma energia.

Valgus on aga kahepalgeline. Ühelt poolt on see laine. Teiselt poolt jälle on see valgusosakeste voog. Need valgusosakesed footonid on sellised kummalised osakesed, et ei saa püsida paigal. Valgust ei saa paigale sundida, see muudkui kiirustab ja seejuures kiiremini kõigist muudest osakekestest ja asjadest.

Nõnda siis ei ole valguse osakesel footonil massi, kui see seisab. Öeldakse, et footoni seisumass on null. Küll aga on footonil liikudes energiat. Ning sellest siis ka mass.

Valgus on kummaline nähtus – nii osake kui ka laine. Ja valgus ei saa liikumise pealt niisama ära kaduda, sest valguse osake footon ei saa laguneda enam pisemateks osakesteks. Footon on igavene, sest kuna see liigub valguse kiirusega, siis tema jaoks aeg seisab.

Jalakal on jalad all

JALAKAS on üks paljudest Eestimaa puudest, keda Sa tundma peaksid ja kellega sinasõprust luua on just õige aeg, sest tänavu on jalakas aasta puu

Nähka kuulis, kuidas memm Juuli ja taat August arutasid isekeskis, et Eestimaa aasta puudeks on olnud pea kõik puud, mida nemad oma pika elu jooksul näinud on: kadakas, kuusk, tamm, kask, pihlakas, mänd, pärn, vaher, lepp, haab, paju, saar, jugapuu, sarapuu ja toomingas.

„Juuli-memm, mis te seal räägite? Mis puu siis sel aastal on kõige tähtsam?”

„Selle aasta puu on jalakas, kulla Nähka,” vastas Juuli.

„Jalakas – oi, mis huvitav nimi, kas see on jalgadega puu või?” uudistas Nähka. August tatsas otsatuppa raamaturiieli juurde ja võitis sealt targa raamatu puudest.

„No nii, Nähkake, pane ennast kuulamiseks valmis,” teatas August. „**Jalakat on kutsutud rahvasuus tõesti ka jalapuuks, jallaiks ja raidiks.** Vana metsameeste tarkus ütleb, et jalakal on jalad all. Selgituseks peame vaatama jalaka lehte. Selle alumisel küljel on selgelt näha leherood. Jalakal harunevad nad tavaliselt enne leheservani jõudmist kaheks nagu jalakesed.

Jalakale on väga sarnane **künnapuu**, seega on aasta puid koguni kaks. Oksad on mõlemal puul looklevad, tüvi tume, lehed suured.

Kuid tähelepanelikult vaadates võib märgata ka erinevusi. Jalaka võrsed on ka suve teisel poolel tihedalt pehmete

Foto: Indrek Sell

asendamatu vihmavari. Kuna teda palju haljastuses kasutatakse, siis on loomulikult aretatud ka mitmeid iluvorme. Nende seas on ka leinavorm, mis näeb välja kui tõeline vihmavari. Harilikku jalakat istutatakse nii üksikpuuna, rühmiti kui ka alleena ja kõrge hekina.

Pargis on jalakas küll päris tavaline puu, kuid meie metsades enam mitte. Põhjusi on mitmeid: jalakale sobivad viljakamad kasvukohad on enamasti üles haritud, kliima on jahedam kui aastatuhandete eest ning eks teda ole ka usinasti raiutud. Jalaka puit on väga heade omadustega, kuid kõva, sitke ja raske sellegipoolest. Jalakast on tehtud kaunist mööblit ning masinate puitosasid. Jalakakoore alumisest osast, niinest, on punutud vastupidavaid korve. Väärtuslik puit on metsast välja toodud, kuid uued jalakad kasvada ei taha. Lisaks kõigele on jalaka seemned küllaltki raskesti idanevad. Need valmivad küll juba juunikuus, kuid üksikud noored puukesed ilmuvad mullapinnale alles järgmisel kevadel. Siiski on ta meie niisketes metsades veidi tavalisem kui künnapuul. Jalakas pole ka künnapuust erinevalt looduskaitse all.

Künnapuul on nimelt haruldaselt tugev puit ja nii on enamik künnapuid inimese tarbeks maha raiutud. Ka on ta küllaltki nõudlik kasvukoha suhtes, ei kasva kehva viljakusega ega vähese niiskusega mullal, kuid viljakama mullaga alad on inimene põldudeks harinud. Künnapuud võime kohata haruldastes laialehistes lammimetsades. Kaks tuhat aastat tagasi oli Eesti kliima märksa soojem ja künnapuule sobivam kui praegune jahedam ilmastik. Kes teab, võibolla läheb kliima soojemaks ning millalgi aastasade pärast hakkavad Eestis taas kasvama künnapuumetsad.

Jalakaid tuntakse maailmas ligi 30 liiki. Nad kasvavad Euroopas, Aasias, Põhja-Ameerikas. Eestis kasvavad looduslikult ainult harilik jalakas ja künnapuul.

Jalakapuitu kasutatakse paadi- ja laevaehituses, sadamates pörkepadjandina pardakaitseks, samuti mööbli ja toolide, kirikupinkide ning puusärkide valmistamiseks ja isegi kelgujalasteks. Künnapuul puit on samuti väga kõrgelt hinnatud, sellest tehakse mööblit ja lookasid.

Eesti suurim ja vanim künnapuul kasvab Taebla vallas Palivere lähedal ja on uhke hiiepuu. Puu juurest maa seest on leitud münte aastast 1564 – seega vanus pea 450 aastat.

Kõige jämedam künnapuul kasvab Lümatil ning tema tüve ümbermõõt on 608 cm. Vastseliina vallas Saarde külas on aga **Eesti jämedaim jalakas.**

„Heia, nüüd on tarkust küllaga, Nähka, lähme õige õue ja mängime ühte toredat mängu: **sõprus puuga!**“ ütles Juulimemm.

„Muidugi, kuidas see käib?“ oli Nähka kangesti elevil.

Juuli selgitas, et mängida saab paarikaupa ning kui lapsi rohkem, siis jagataksegi kõik paaridesse. Ühel paarilistest seotakse silmad kinni ja teine paariline viib ta mõne puu juurde, mis talle meeldib – näiteks jalakas. Paariline hakkab puud pimesi katsuma ja püüab meelde jätta, milline see on. Teda saab ka aidata õpetustega: „Puuduta koort, katsu põsega, kas puu on elus, millised on lehed, kas saad ümbert kinni võtta jne.“ Nüüd talutatakse partner alguspunkti tagasi, tehakse ta silmad lahti ja ta peab õige puu üles leidma. Ega see nii kerge olegi. Seejärel vahetatakse rollid.

„Oi, kui vahva mäng – hakkame kohe pihta!“ hõiskas Nähka pilguga oma puud otsides.

karvadega kaetud, kuna aga künnapuul oksad on siis juba siledad ja läikivad. Selle tunnuse järgi on ka talvel neil hea vahet teha. Kuid suvel piisab lihtsalt nende lehtede katsumisest. Jalaka lehed on nii pealt kui alt karedakarvalised. Seda on tunda, kui käega õrnalt tõmmata lehe tipust rootsu poole. Künnapuul lehed on peaaegu siledad. Kevadel aprillikuus on jalakas õisi täis. Needki on veidi erinevad künnapuul omadest: algul õied ja hiljem viljad on harilikul jalakal künnapuust lühema rootsu küljes.

Laia ja aukartustäratava võraga jalakas on hästi tuntud ja hinnatud **pargipuuna**. Plusspunkte annavad juurde veel kaunid kollased lehed sügisel ja see, et ta lubab end hästi käärade abil vormida. Nii võib jalakast kasvatada väga kõrge elavmüüri. Jalaka lehed asetsevad omapäraselt: nad on paigutunud nii, et neile langeks võimalikult palju valgust. Nii moodustub mosaiikpilt, millest ülevalt läbi vaadates maad ei paista. Seega on jalaka all alati vilu. Vihma ajal on ta aga

#24
01.2011

Lembitu mõistatus

Potiste kooli matemaatikaõpetaja jäi ootamatult haigeks ning füüsikaõpetaja Juuro pidi tundi asendama. Kuna mehel ei olnud ette valmistamiseks aega, otsustas ta tunni sisustada mõistatustega.

Esimene Juuro antud ülesanne kõlas: "Ühenda vasakpoolsel ülemisel pildil olevad täpid ilma pliitsit paberilt tõstmata ning ühtki joont üle tõmbamata, et moodustuks parempoolsel alumisel pildil olev kujund."

Kas ja kuidas on seda võimalik lahendada?

Eelmine mõistatus

Eelmise mõistatuse lahendust näed kõrvalevalt jooniselt.

Seekordse vastuseni jõudmiseks on aega terve kuu - lahendus koos uue mõistatusega ilmub järgmises ajakirjanumbris.

www.DaagilineDaagim.net

Mõistatuse tegi Ande

Araabia õpetlane nimega Ibn al-Haytham kirjutas kümne aasta jooksul tehtud katsete põhjal seitsmeköitelise teose nimega

- „Teaduse raamat“
- „Optika raamat“
- „Eksperimentide raamat“

Rongad alustavad veebruaris

- pesaehitust
- kojulendu
- haudumist

Selle aasta puu Eestimaal on

- toomingas
- pihlakas
- jalakas

Kalmetu kool tähistas mullu sünnipäeva, mis oli

- 140.
- 100
- 40.

Automark „Hyundai“ tähendab tõlkes

- kiire
- kaunis
- tänapäevane

Saabi firma tootis alguses

- traktoreid
- lennukeid
- jalgrattaid

Gerry & The Pacemakers on pärit

- Londonist
- Los Angelesest
- Liverpoolist

Scrabble'i klubisid on maailmas umbes

- 4000
- 40 000
- 400

■ Vastused leiad sedasama ajakirjanumbrit tähelepanelikult lugedes.

NB! Õigete vastuste saatjate vahel loosime välja lahedaid auhinnaraamatuid! Ootame vastuseid hiljemalt 5. märtsiks 2011.

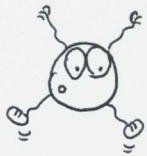

„Juku, kuidas sul suusavõistlustel läks?“
 „Tulin seitsmendaks!“
 „Aga võistlejaid oli ju kokku ainult kuus?“
 „Sellepärast ma seitsmendaks tulingi!“

„Juku, see oli nüüd küll üks hirmus tegu, et sa loodusõpetuse klassi luukere köögis supipotti viskasid! Miks sa seda tegid, poiss?“

„Ma tahtsin suppi natuke rammusamaks teha, õpetaja,“ tunnistas Juku.
 „Supp sai rammusamaks küll,“ noogutab õpetaja pead, „aga sa vaata seda kokatädi – tal läksid suppi laiali jagades kõik juuksed halliks!“

„Hallo! Palun, kas te saaksite Juku telefoni juurde kutsuda?“
 „Ei, kahjuks ei saa – Juku lahkus äsja

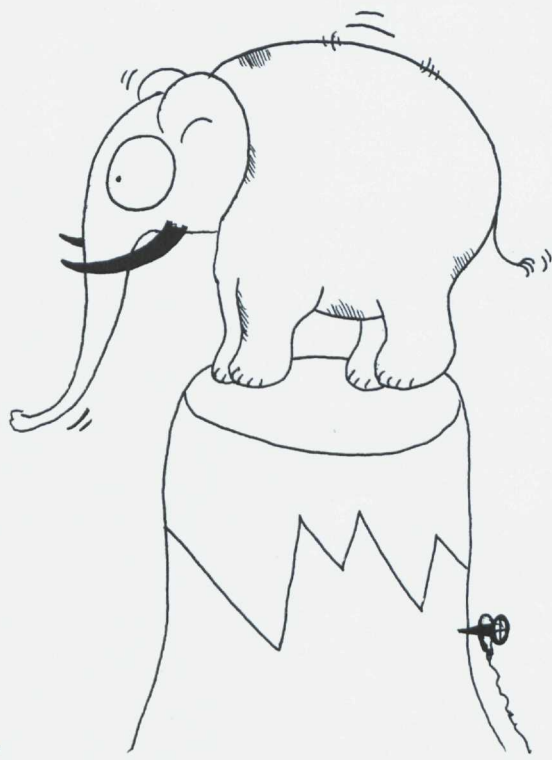

meie maailmast...“
 „Kuidas, kuidas? Kas temaga juhtus mingi raske õnnetus?“
 „Ei – ta sisenen internetti!“

„Juku, kelle sõna sa rohkem kuulad, kas ema või isa?“
 „Ema sõna!“
 „Aga miks?“
 „Sellepärast, et ema räägib rohkem!“

„No see minu vend Juku on ikka üks suur vaevorst,“ kurdab Juku õde sõbrataridele.
 „Ta väidab näiteks, et mina olevat haiglaselt uudishimulik inimene!“
 „Millal ta sulle seda ütles?“
 „Ega ei öelnudki – lugesin seda ta päevikust!“

„Juku, kas see on tõsi, et otsite uut korterit?“
 „Jah – peame seda tegema, sest meie ema on ikka väga ebauklik!“

„Milles see väljendub?“
 „Ta kinnitab pidevalt, et see ei too õnne, kui kolmteist inimest elab ühes toas!“

Piletikontroll uurib trammis vanaonu piletit ja teatab siis: „Kuulge, härra, aga te sõidate ju lapsepiletiga!“
 „No näete, kuhu me oleme oma liiklusega jõudnud!“ vangutab vanaonu pead.
 „Mul oli kogu aeg selline tunne, et ootan juba aastaid seda trammi number 3!“

Noor sipelgas kõnnib metsa all ringi ja kohtab sisalikku.
 „Kes sina küll oled?“ imestab sipelgas, kes varem pole sisalikku näinud.
 „Dinosaur, loomulikult!“ teatab sisalik tähtsalt.
 „Aga räägitakse, et dinosaurused surid juba ammu välja?“ imestab sipelgas.
 „Vale informatsioon! Me olime lihtsalt väheke tõbised!“

Jänes kohtub metsateel siiliga, kellel on parem käpp sidemes.
 „Mis sinuga juhtus, siil?“ küsib jänes.
 „Ah, ei midagi erilist – lihtsalt selg hakkas sügelema...“

Mille poolest on elevant ja limonaad samased?
 Mõlemad algavad l-tähega, sest elevanti nimi on Limbo.

Miks karud talvel koopas magavad?
 Neil ei ole hotelli jaoks raha.

Missugune köögivilj läheb välismaal kõige paremini müügiks?
 Best seller.

Viljandimaal asuv Kalmetu Põhikool sai mullu 140 aastat vanaks ning just sünnipäeva eel sai valmis uus haridusetempel. Kellele siis uued asjad ei meeldiks! Sellegipoolest meenutavad Kalmetu koolilapsed oma kirjatükkides ka vana head koolimaja, kus – ei tea, kas uskuda või mitte? – kuuldavasti vahel isegi kummitas. Aga eks lugege ise!

Uut ja vana Kalmetu Koolist

Kummituste väljaränne

Uanas majas elasid kummitused väga normaalselt, kuni ühel päeval hakati maja lammutama. Kummitused hakkasid kopajuhti kummitama, aga kopajuht ei teinud neist välja. Kummitused läksid alati maja tahaotsa, kui kopajuht jälle tööle tuli.

Kummitustel olid seal sõbrad mesilased, kellelt nad nõu küsisid. Mesilased mõtlesid tund aega. Siis tulid kummitused uuesti küsima. Ja nad said vastuse. Mesilased ütlesid, et nad läheks keldrisse ja nad läksidki.

Seal oli juba hunnik vanu kummitusi ees, kellega nad said tuttavaks. Neile pakuti süüa ja juua, aga nad ei saanud sinna kauaks jääda, sest vanadel kummitustel hakkasid söögid ja joogid otsa saama ja külaliskummitused aeti minema.

Nad läksid uuesti mesilaste juurde nõu küsima, et mida nüüd teha. Mesilased ütlesid, et minge raamatukokku. Kummitused läksidki ja seal on neil nüüd hea elada.

Sören Marandi 5. klassist

Vana maja

Ühel päeval kuulsin mingit müra. Siis sain aru, et see oli kopp. Teadsin, et kuhugi pole minna, sest majad ju ei liigu.

Seal olles sain aru, et kohe hakatakse mind lõhkuma. See oli väga jube hetk. Mõtlesin juba, kui kava nad mind piinavad. Tahtsin teada, miks nad nii teevad. Mis sellest, et ma vana olen, nad oleks võinud mind ikkagi alles jätta, sest ma ei seganud ju kedagi, ma ütleksin seda neile, kui nad ainult kuulaks ja aru saaks. Aga keda ma lollitan, nad nagunii ei kuulaks, isegi kui nad aru saaksid. Ühel päeval vahetunni ajal nägin, et lapsed vaatasid, kuidas mind lammutatakse. See oli ainuke hea asi selle hullu aja jooksul, mil see vastik kopamees mind lammutas. Mõne päevaga lammutas umbes pool ära. Tahtsin öelda kopamehele, et ta mind enam ei lammutaks, kuid ta ei kuulanud, ikka lammutas ta mind edasi. Siis ütlesin talle veel kord, et ta ei lammutaks mind, aga kasutult. Siis mõne päeva pärast oli minust alla poole järel ja ma teadsin, et minu viimased tunnid on tulekul.

Ja siis juhtus, ma lihtsalt kukkusin kokku. Ja kõik lapsed vaatasid veel kord mind ja siis ei tehtud minust enam niigi palju välja nagu seda tehti varem.

Ragne Reial 5. klassist

Kalmetul oli vana kool

Kalmetul oli vana kool, seal ei puudund ükski tool. Ilusti lapsed õppisid seal, kaklusi ei olnud seal eal.

Seal söökla oli suur ja maja kõrval kuur. Seal õpetajatel oma tuba, sinna lapsi õpetajad ei luband.

Ükskord võeti vastu otsus, maja lammutamise otsus. Kopp löödi majja pihv ja pauh, maja varises niuh ja näuh.

Jan Pöder 5. klassist

Iga maja vajab muinasjuttu

Iga maja vajab muinasjuttu, su aeg sai otsa liiga ruttu. Läbi aeg, mil maja oli täis naeru, vahel rõõmu, vahel vaenu. Sinuga jääb paljude lapsepõlv, esimene kevadvaheaeg, pime talv. 140 aastat tagasi algas su tee, õpetajate raske töö ja paljutki veel. Kuid nüüd sind ei ole, pole neid aknaid, uksi – ka vana treppi pole... Alatiseks meelde jääd sina – meie vana armas koolimaja!

Karmen Pöder 9. klassist

Mustkunst

Juba üle kuu aja oli kasutusel olnud uus raha – euro. Enamasti oldi sellega juba harjunud, ent tõele au andes peab ütleva, et eks ka püksitaskud olid euromüntide raskuse all päris välja veninud. Eks see müntide rohkus oli ka põhjuseks, miks Potiste kooli puhvetitüüdi Piret pani oma letile senditaldriku.

Loogiliselt võiks arvata, et senditaldrik oli nagu tipitops, kuhu lapsed said puhvetitüüdiie jootraha jätta, ent nii see siiski ei olnud. Nimelt võiks igaüks sinna oma üleliigse peenraha poetada ning järgmine kord, kui saiakesest või limonaadist paar senti puudu jäi, julgelt senditaldrikult võtta. Õeldakse ju ka euro kohta ühisraha ning taldrikul oligi Potiste kooli õpilaste ühine raha. Piret ei võtnud sealt kunagi sentiigi.

Füüsikaõpetaja Juurole selline lugu ei meeldinud. Tema oli kindel, et puhvetitüüdi kogub lihtsalt koolilastelt jootraha ning selline tegevus ei ole kohe kindlasti ilus. Olles juba kord kiusliku iseloomuga, ei olnud Juurool vaja pikalt mõelda, et direktorile kaebama minna.

Nii marssisidki koolidirektor Renastor ja Juuro ühel päeval puhvetisse.

„Näite, seal see on! Seal see ongi,“ seletas Juuro senditaldrikule osutades.

„Ah soo, jajah,“ kommenteeris direktor. „Mis asi see on?“ küsis ta puhvetitüüdi poole pöördudes.

„Senditaldrik.“

„Nii et kogutegi kooliõpilastelt jootraha? See nüüd küll lubatav ei ole.“

„Ei, see on nagu ühisraha,“ alustas Piret ning püüdis selgitada, kuidas senditaldrik toimib. Loomulikult ei tahtnud Juuro seda uskuda.

Õnneks juhtus 5a klassi kamp samal ajal puhvetis istuma, nende hulgas ka Lembit.

Poiss tõusis lauast püsti ning sõnas: „Kõik on nii, nagu puhvetitüüdi räägib. Ja tegelikult teeb see taldrik hoopis raha juurde.“

„Mis mõttes?“ olid direktor ja füüsika õpetaja hämmingus.

„Noh, nagu kogub intresse,“ hõikas laste lauast Peerend.

Lemps pöördus naeratades direktori poole: „Lugege palun üle, kui palju taldrikul praegu raha on.“

„Las mina loen,“ torkas Juuro vahele, „ma olen füüsik ja matis tugev. Mul läheb kiiresti.“

Mõne aja pärast oligi raha üle loetud ning taldrikul oli täpselt kolm eurot ja kakskümmend üks senti.

„Olete te kindel, et see summa on õige?“ kontrollis Lemps.

„Loomulikult!“ oli Juuro enesekindel, „Ma lugesin neli korda üle.“

Käekella vaadates lausus Lembit: „Ootame veidi.“

Möödusid mõned hetked. Lapsed olid pinevil, Juuro kärsiti ning direktor lihtsalt segaduses.

„Nii,“ vaatas Lemps uuesti kella, „nüüd peaks raha olema

juba veidi kasvanud. Sirutage pihud ettel!“ Nende sõnadega võttis ta taldriku ning kallas selle sisu direktori kätte. „Lugege nüüd uuesti mündid üle.“

Juuro ja Renastor asusid kibekiiresti arutama. Lugesid münte üle üks kord. Kaks korda. Ja kolmandat, neljandat ning isegi viiendat korda.

„Tõepoolest,“ sügas direktor hämmastunud kukalt, „siin on nüüd peaaegu neli eurot.“

„Kolm koma kaheksakümmend üheksa, kui täpne olla,“ lausus Juuro tusaselt. „Mina ei saa aru, kuidas see võimalik on.“

„No aga kui asjalood nii on, siis mina ei näe selles küll midagi halba. Kummalist, seletamatut, isegi müstilist – seda küll. Aga jootrahatops see vist siiski ei ole,“ võttis direktor juhtunu kokku.

Enne puhvetist lahkumist ostis ta ühe saiakese ning jättis mõned mündid senditaldrikule.

Kuidas Lembit seda tegi?

Triki tegemiseks oli Lemps taldriku (kokkuleppel puhvetitüüdiaga, loomulikult) eelnevalt ette valmistanud. Selleks vajab ta paksu pappi, veidi liimi, kääre ja loomulikult taldrikut. Kõigepealt lõikas ta papist välja kaks sama suurt ristkülikut. Ühesse neist tegi ta müntidest veidi laiema sisselõike. Seejärel liimis ta papitükid taldriku põhja külge – kõigepealt sisselõikega ning seejärel teise „kaaneks“ peale. Viimaks jäi üle tekkinud „taskusse“ mõned mündid peita. Kuidas täpsemalt, võid näha kõrvalolevalt jooniselt.

Nüüd oli triki esitamiseks kõik valmis ning Lembit asus rõõmsal meelel limpsi rüüpama.

Helis Taal (Kullo Galerii näituste arhiivist)

Me oleme põhjamaa lapsed

Mina ja terve meie perekond – me oleme põhjamaalased. Mu sünnimaa on Eesti ja seda maad armastan ma väga. Mul on neli õde ja üks vend, neile kõigile meeldib ka Eesti. Meil on väikeses Vasserve külakases talu, mis on hea, sest siis ei pea üüri maksma nagu see korterites on. Kogu Eestimaa ehk põhjamaa on väga ilus, siin on palju jõgesid ja järvi. Eestis on ka mägesid. Mäed põhjamaal eriti suured ei ole, kuid see ei omagi tähtsust. Kõik need mäed, küngad, orud, jõed ja järved – nad on mulle armsaks saanud. Eriti meeldib mulle põhjamaa sügis – kõik on nii kirju ja värviline, et tahaks kõik kirjud lehed omale võtta. Eestimaa talved ei ole väga külmad. Kuid eelmise aasta oli erand. Talviti meeldib mulle lumes kukerpallitada, kuid ma teeb vaid ühe kukerpalli. Alati, kui ma kukerpalle teen, meenub mulle see muinasjutt, kus poiss ise ka lumepalliks muutus. Põhjamaa kevadedki on olnud väga veerohked. Kevadel meeldib mulle vaadata, kuidas ojad rutakalt jõgedesse voolavad. Ja mulle meeldib kuulata,

kuidas linnud laulavad. Suviti on ilm keskmise soojusega ja päike ning vihm on enamasti tasakaalus. Suviti meeldib mulle lihtsalt lamada rohus ja tunda, kuidas soe suveõhk nägu paitab. Kuid igal ajal on ka teine pool. Sügisel muutub ilm kehvaks ja tuuliseks, mis tähendab, et varsti tuleb hakata lehti riisuma. Külm ning karge talveõhk paneb hambad plagisema ja tuleb jälle paksud vatijoped välja otsida. Kevadel aga tuleb hakata taimi istutama ning ega kartulgi ennast ise maha ei pane – endal tuleb ka ikka käsi mustaks teha. Suvel peab aga juurviljapeenraid rohima, ning seal võib päikesepõletusegi saada. Nii et Eestis on kõik tasakaalus – hea ja halb. Minu meelest on Eesti mõnus ka oma keskmise temperatuuriga. Pole siin liiga palav ega ka liiga soe. Ma armastan Eestimaad, ta jääb alatiseks minu südamesse.

Katriin Kruusaauk
Voore Põhikooli 7. klassist

Haavakivil

Kased kohisevad,
nende kollakas-rohekad lehed
aina langevad ja langevad
Maapinnal kannab tuul
neid edasi
ikka edasi.
Oksadki murduvad marutuules
ja kukuvad alla
lehtedele järele.
Nad jäävadki lehevaibale.
Tuul väntsutab puid
kuni nad on raagus
selleks talveks....

Haavad kohisevad...
Nende purpursed lehed
liuglevad maapinnale,
kus lõpeb nende
kohisemine.
Lehtedest saab vaip
soojendama murupinda.
Raagus haavad ise
valvavad paika,
kus hallil kivil kiri
„Kus kord kiikus minu kätki...“

Andre Aduson
Pala Põhikooli 9. klassist

● „Laulukarusell
2010” televaatajate
lemmik Violeta Osula.

Foto: Ülo Josing (ERR)

„Laulukarusell” jääd tiirlema

Mulluse „Laulukaruselli“ tiirud üle Eestimaa päädisid lõpp-hea lõppkontserdiga jaanuarikuus, kuid ega sellepärast lauluhoog ole vaibunud: üha uued ja uued lapsed valmistuvad oma lauludega karussellile astuma. Triibu-Liine sai jutule **Eve Viilupiga**, kes on „Laulukaruselliga“ juba selle käivitamisest alates seotud olnud ja teab neist lauluvõistlustest kõike.

Eve
Viilup ja
Maarja
Kivi
Hea Lapse
kaane-
tõukutena
1994.

Kui kaua Laulukarussell juba tiirleb? Kas Sina olid selle juures algusest peale?

“Entel-tentelist” (1968) alates on laste lauluvõistlused olnud EESTI TELEVISIOONI lahutamatu osa, olles oodatud nii osalejate kui vaatajate poolt.

“Laulukarusselli” ettevalmistus algas 1990. aastal, kui ETV juures alustas tööd Lasteekraani

Laulustuudio, mida ma kutsusin juhatama Aarne Saluveeri. Koos Aarnega me “Laulukarusselli” välja mõtlesimegi ja esimene „Laulukarusselli“ saade paistis televiisorist 1992. aasta 28. märtsil.

„Laulukarussell“ viis lauluvõistluse Eestis täiesti uuele korraldustasemele. Läbi aastate tiirlevad kõikides Eesti lasteaedades ja koolides, küldades, valdades ja linnades väikesed laulukarussellid, mille käigus selgitatakse lauljad, kes esindavad oma maakonda või linna televoorus. Ilma selle suure ja tänuväärse tööta kohtadel ei oleks ühtegi võimalust kõnelda ka tele-Laulukarussellist. Suur aitäh teile, head lauljad ja õpetajad, emad-isad, vanaemad-vanaisad, korraldajad ja toetajad!

Projektis teeb tõepoolest kaasa kogu Eesti ning “Laulukarussell” on väljunud pelgalt telesaate rollist, olles muutunud oluliseks ja oodatud muusikasündmuseks igas Eesti linnas ja maakonnas, “Laulukarusselli” võitjad omakorda on esindanud Eestit edukalt rahvusvahelistel konkurssidel kuni Eurovisiooni lauluvõistluseni välja.

„Laulukarussell“ on telesaadetest kindlasti minu lemmiklaps ja ma püüan seda hoida ja korraldada nii hästi, kui iganes oskan. Ja ausalt öelda, mulle tundub, et see karusselli keerutamine tuleb mul täitsa hästi välja ka.

Kes on olnud kõige meeldejäävamad saate- ja kontserdi-juhivad selle aja jooksul?

Kõik on olnud omamoodi toredad. Esimest “Laulukarusselli” juhtis tuntud telemees Vahur Kersna. Veel on tele- ja raadiotegijatest saateid juhtinud Katrin Viirpalu, Reet Linna, Reet Oja, Maire Aunaste, Kärt Anvelt, Electra, Karmel Eikner, Katrin Saks, Raul Rebane, Jüri Aarma, Urmas Ott, Kalev Vapper, Jaan Elgula, Henrik Normann, Aarne Saluveer, Raivo Järvi, Margus Saar jt. “Siis tuli mõte, et saatejuhivad võiksid olla nn karussellilapsed ja tuntud pop-lauljad: Hanna-Liina Võsa ja Lauri Liiv, Eda-Ines Etti ja Tanel Padar, Lenna Kuurmaa, Piret Järvis, Kristjan Kasearu, Gerli Padar jpt. Viimast “Laulukarusselli” juhtisid väga sümpaatselt Andero Ermel ja Meelis Kompus.

Kas oskad öelda, KUI MITMED Laulukarussellis esinenud lapsed on valinud muusiku tee ka täiskasvanuna? Ehk oskad öelda mõned nimedki?

Oi, neid on väga palju!

“Laulukarusselli” ja Lasteekraani Muusikastuudio 20-aastase töö tulemusena võime täna olla uhked olla sadade lauljate üle, kelle hulgas Maarja-Liis Illus, Eda-Ines Etti, Hanna-Liina Võsa, Hanna Pruuli, Vaiko Eplik, Liisi Koikson, Kerli Kõiv, Maria Listra, Gerli Padar, Lenna Kuurmaa, Birgit Õigemeel, Laura Põldvere, Susan Lilleväli, Nele- Liis Vaiksoo, Tui Hirv, Maian Kärmas, Sofia Rubina, Maarja Kivi, Tuuli Taul, Merlyn

Uusküla, Jakko Maltis, Marvi Vallaste, Kadri Voorand, Iiris Vesik, Lauri Liiv, Meribel Mürsepp, Pirjo Püvi, Kädy Plaas, Arete Teemets, Mirjam Mesak, Mikk Dede jpt.

Lisaks täna tuntud näitlejad Hele Kõre, Karol Kuntsel, Märt Avandi, Veiko Tubin; dirigendid Külli Kiivet, Veronika Portsmuth, instrumentalistid Hando Nahkur (klaver), Hanna-Liis Nahkur (viul)...

Kindlasti ei ole see loetelu täielik, Luban, et “Laulukarusselli” 20. sünnipäevaks aastal 2012 teen selle ajaloo kenasti korda. Tänavuse “Laulukarusselli” võitja valisid televaatajad ja ma olen kindel, et Violeta Osulast kuuleme kindlasti ka edaspidi kui väga heast lauljast.

Kas mõni laul on jäänud ka läbi aastate Laulukarussellis korduma?

Eks mõned ikka, kuid paugupealt ma seda öelda ei oska. 21. sajandi üks karusselli-laul on kindlasti Priit Pajusaare ja Leelo Tungla “Samblalõhnaline laul”. Selle aasta karusselli lemmikhelilooja oli Piret Rips. Oleks vaja jälle korraldada uute lastelaulude võistlus, see tooks kindlasti esile uusi laulukirjutajaid ja mis veel tähtsam, kindlasti laule, mida lauldakse suure rõõmuga nii täna kui aastate pärast.

Kas mõni osavõtjatest on ka pabistamise tõttu esinemast loobunud?

Mina ei mäleta, et oleks. Olen pidanud küll mõndagi last julgustama, kuid esinemata ei ole siiski keegi jäänud. Muide, mida vanemad lapsed, seda suurem on närv. Ja see on mõistetav, sest vastutus on ju suur, et just nüüd ja praegu kõik väga hästi välja tuleks.

Kas lapsed on ajapikku muutunud julgemaks kui esimeste Laulukarussellide ajal või vastupidi – põevad suuremat rambipalavikku?

Lapsed on lapsed läbi aegade. Suured muutuvad ja just täiskasvanute rambipalavik võib teinekord lapsele saatuslikuks saada. Kui ikka õpetaja läheb enne esinemist närvi, siis kuhu see lapse närvi jääb! Üldse on hästi tähtis, et täiskasvanu ei püüaks läbi lapse ennast kehtestada. See koostöö on väga tundlik ja peen asi. Head lauluõpetajad teavad, kuidas isegi väga väike laps oma isikupäras alles jääb ega muutu kellegi teise soovunelma kehatusseks. Kahjuks on palju ka teistsuguseid näiteid.

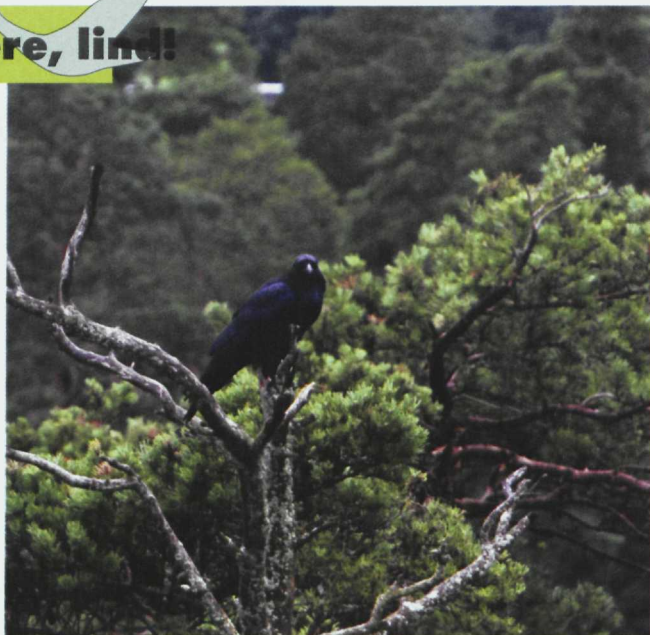
Mida peaks üks laps tegema, kui ta südamesooviks on järgmisest “Laulukarussellist” osa võtta?

Lapsel peab suur laulusoov olema, kohe väga suur, nii et see paistaks välja mitte ainult ilusast lauluhäälest ja viisipidamisest, vaid ka silmadest. Selle kohta on “Laulukarusselli” mitmekordne võitja Liisi Koikson öelnud pisikese tõukutena väga hästi: “Hea laulja on see, kelle hing laulab.” Kui need tingimused on täidetud, siis peab osalema oma piirkondlikul võistlusel. N-õ tse “Laulukarusselli” televooru ei saa. Siin ei aitaks isegi see, et oled Eve Viilupi tütar. “Laulukarusselli” televooru pääsemiseks ei ole ühtegi muud võimalust, kui saada valituks oma linna või maakonna eelvoorus. Selles “Laulukarusselli” võlu ongi, et mitte tädid-õnud televisioonis ei otsusta, kes pääseb saatesse ja kes mitte, vaid televoorus esinevad lapsed esindavad sõna otsese mõttes oma linna või maakonda ja see on üks väga tähtis asi.

Ronk

Ronk pani küünlapäeval oma pessa esimese „palgi“, teadis vanarahvas. Ja teadis üpris täpselt. Sest kuigi ronk ei tea küünlapäevast tuhkagi, hakkab ta ometi just veebruaris pesaehitusega pihta. Olgu siis olemasoleva renoveerimisega või suisa uue ehitamisega nurgakivist alates.

Fotod: Malle Kolnes

Jaanuari keskpäiku vaatan ronga pesapuu üle.

Pesa kõrgub uhkelt männiladvas. Praegu on siin vaikne, üksnes põialpoisid piiksuvad läheduses. Möödunud kevadel sain aga ronkade tõsise meelepaha objektiks. Mulle öeldi selges ronga keeles sõnad, mis Lutsu „Kevadest“ tuntuks saanud: „Kasi minema!“ Kusjuures „No tule siis!“ ei järgnenud. Minu jultumuse kasvades oleks järgnenud pigem rünnak kui järeleandmine.

Järeleandmine muidugi järgnes, aga seda minu poolt. Sest kilo-poolteisene kaaren pigem ründab minusugust sajakilost koletist kui et laseb mul poegadele ohtlikuks saada. Aga inimesed millegipärast solvuvad, kui neid rongaemaks või rongaiks kutsutakse. Solvuvad sellepärast, et ütleja mõtles neid sõnu negatiivsetena, ja samamoodi võttis neid adressaat. Asjata. Igaüks, keda südika ja hoolitseva rongaema või -isaga võrreldakse, võiks hoopis uhke olla. Ja kohus võiks ütleja hukka mõista mitte adressaadi, vaid linnuliigi solvamise eest. Mõelge ise – istuda pesal ja haududa poegi välja karmi pakasega, kui enamik sulelisi veel lõunamaal päikest võtavad!

Jüripäeva paiku, kui suur osa rändureid lõunast veel saabumata, on ronga peres juba ristsed. Rahvusvahelise uskumuse järgi toob kaaren selle päeva varahommikul enne päikesetõusu seitsme maa ja mere tagant pessa võluvõimuga kaarnakivi, millega ta oma poegi ristib. See tuvimunasuurune must sile ja ümar kivi võimaldavat ravida igasuguseid haigusi, kaitsvat nõiduste ja kõige kurja eest ning andvat võime mõista lindude keelt. Mõistagi teevad loetletud omadused kaarnakivi ihaldusobjektiks igaühele, ainult et rongapesast seda otsima minna siiski ei maksa, ronk viib selle kohe peale poegade ristimist jälle minema.

Ronkadega on üldse palju rahvapärismi seotud. Eri aegadel on maailma eri paigus ronkadest lugu peetud. Seda lindu austasid juba muistsed araablased ja kreeklased, kes pühendasid ta Apollonile. Muistses Skandinaavias toodi ronkadele ohvreid. Muinasskandinaavia peajumalat Odinit ja germaanlaste peajumalat Wotanit saatnud alati kaks ronka.

Olgu ronk nii tark lind kui tahes, ega ta ikka noa ja kahvliga sööma ei õpi.

Londoni Toweris on peetud aga aastasadu riigi kulul kuut ronka, keda hoitakse vähemalt sama hoolikalt kui sealseid kroonijuvele. Legendi järgi nimelt järgneb ronkade lahkumisele Towerist kindluse ja kogu Briti kuningriigi hukkumine. Au sisse sattusid seal ronnad aga juba aastal 1078, mil kuningas Charles II vaenlased tahtnud märkamatuult Towerisse hiilida ning kindlust hõivata. Kallaletungijaid eraldanud müürist veel vaid mõni meeter, kui ronnad äkki õhku tõusnud ja äreva kronksumisega vahisõdurid unest äratanud.

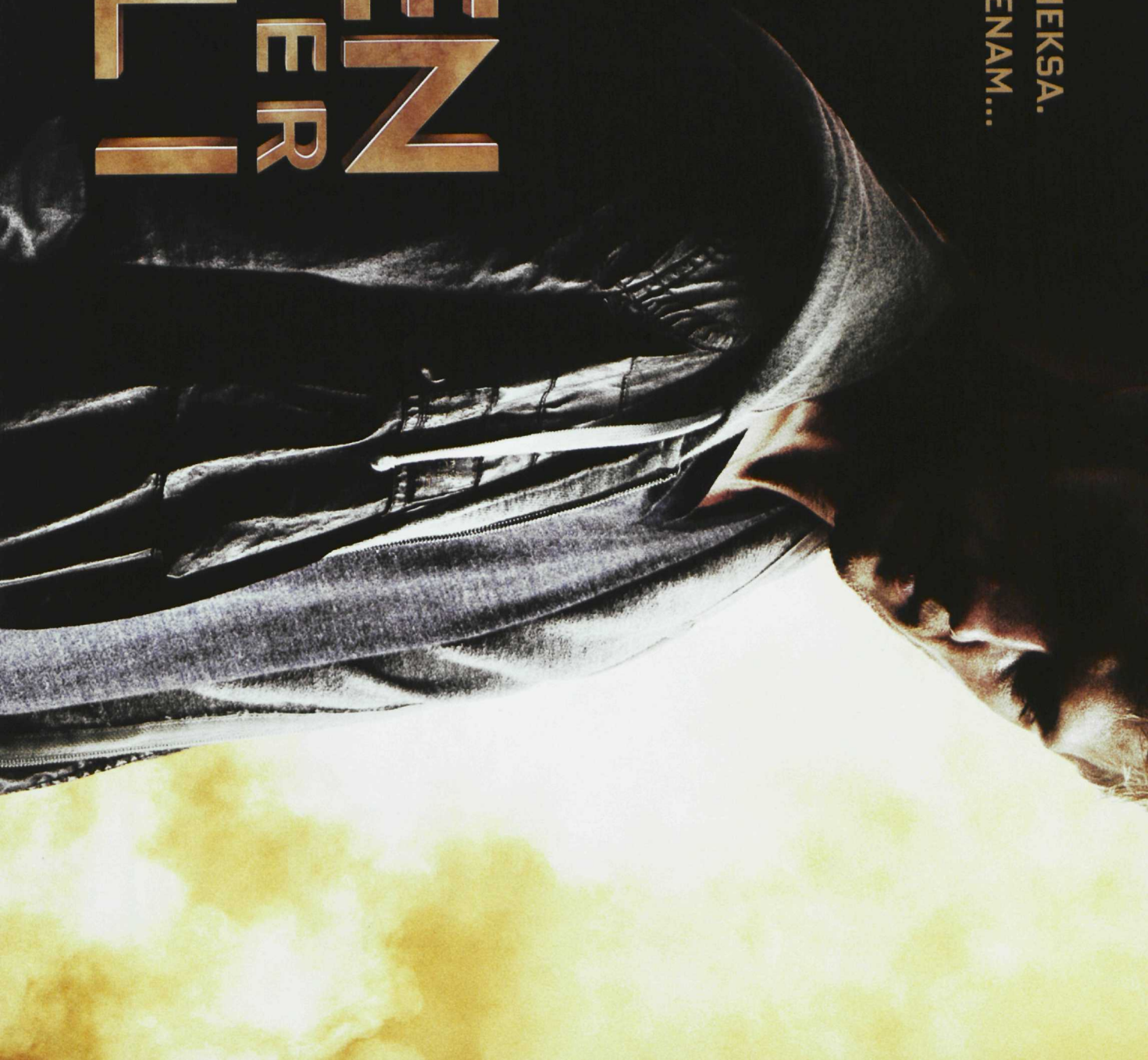
Eestlaste pärimustes ronnal nii tähtsart rolli pole. Pigem on ronk seal õnnetusekuulutaja rollis. Aga vanasti olnud ronga sulestik üleni valge. Kui loomad Emajõege kaevanud, hoidnud ronk tööst kõrvale, et kaunist kuube mitte määrada. Seepeale kastnud Vanataat ronga tõrvatünni, millest lind saanudki musta sulestiku. Ometi olevat tiiva all üks valge sulg säilinud, mida lind hoolega varjavat. Kes selle sule endale saab, võib omandada kogu maailma tarkuse, kõige ilusama käekirja ja hea jahihõnne. Kõik tema soovid täituvad, ta võib end nähtamatuks muuta, haigusi ravida, lukke avada, tulevikku ette näha, saada kaitset nõiduse ja kuuli eest, leida rahaaugu jne. Kui valge sulg ära süüa, võib rääkima hakata kõiki maailma keeli, ka lindude keelest aru saada. Sulel olevat imevõim ainult siis, kui ta on võetud elusalt ronnal või kui õnnestub lind üheainsa lasuga surmata. Tõenäoliselt on see valge sulg aga kaarnal nii kavalasti maskeeritud, et keegi seda siiani üles leida pole suutnud. Eespool loetletud omadustega inimesest pole ju kuulda olnud...

Isegi kodustes tingimustes üles kasvatatud ronnad ei hakka inimest nii palju usaldama, et oma saladusi reeta. Küll aga võib koduronga liigne usaldamine kulukaks minna. Nimelt võib ronnal targata ilumeel ja kogumiskirg, nagu me teame seda harakal olevat. Raamatus „Elu kuldsed päevad“ jutustab Enn Vaino sedalaadse loo kaaren Kolkast, kes Siberi külas inimeste hoole all üles kasvanuna varus vanasse harakapessa terve varanduse – padruneid, lusikaid, kahvleid, naelu, kruvikeeraja, taskunoa ja muud puidu-padi. Puudu jäi linnul vaid selle varanduse kasutamise oskusest. Olgu ronk nii tark lind kui tahes, ega ta ikka noa ja kahvliga sööma ei õpi. Küll õpib ta aga mitmesuguseid häälitsusi järele tegema, selles suhtes väärib ta kodumaise papagoi tiitlit.

Looduses häälitseb ronk aga just nii, nagu teda ema-isa on õpetanud: „Kronk-kronk!“ Vaid nüüd, veebruaris, mil on käimas süsimusta linnu pulmamängud talvise taeva all ja ronnad vallatult pilvede taustal tantsu löövad, kostab hoopis mahedam pulmahüüd: „Klong-klong!“ Ronkade jaoks on kevad alanud!

MAALE SAABUS NEID ÜHEKSA.
ESIMEST KOLME EI OLE ENAM...

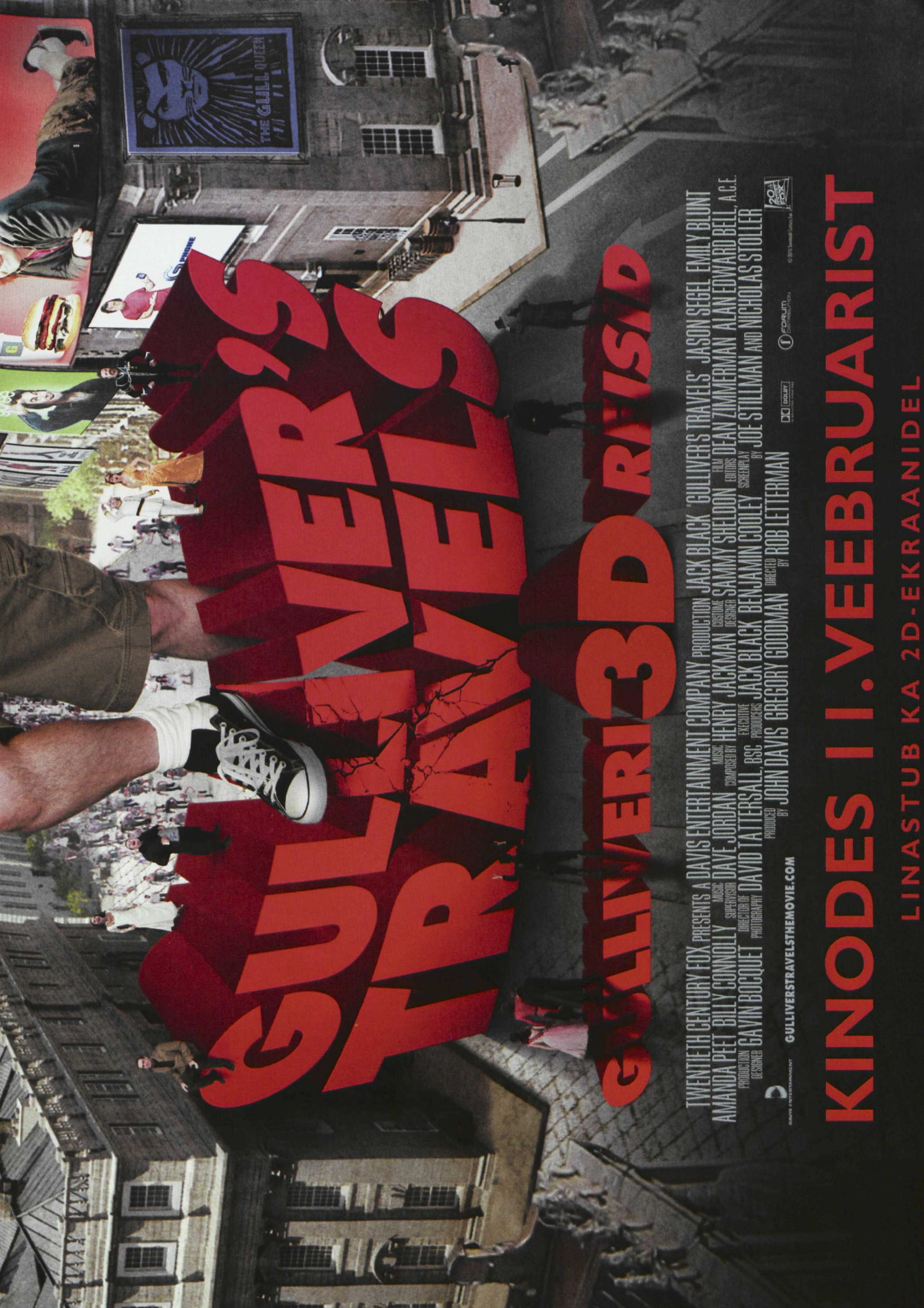
OLEN NUMBER ONE

JACK BLACK

TÕELISELT SUUR KOMÖÖDIA

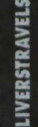
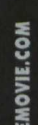
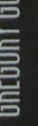
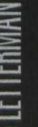

GULLIVER'S TRAVELS

GULLIVER'S 3D REVISED

TWENTIETH CENTURY FOX PRESENTS A DAVIS ENTERTAINMENT COMPANY PRODUCTION JACK BLACK 'GULLIVER'S TRAVELS' JASON SEGEL EMILY BLUNT
AMANDA PEET BILLY CONNOLLY MUSIC SUPERVISOR DAVE JORDAN MUSIC BY HENRY JACKMAN COSTUME DESIGNER SAMMY SHELDON FILM EDITOR DEAN ZIMMERMAN ALAN EDWARD BELL, A.C.E.
PRODUCTION DESIGNER GAVIN BOCCQUET DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY DAVID TATTERSALL, BSC EXECUTIVE PRODUCERS JACK BLACK BENJAMIN COOLEY SPECIAL THANKS TO JOE STILLMAN AND NICHOLAS STOLLER
PRODUCED BY JOHN DAVIS GREGORY GOODMAN DIRECTED BY ROB LETTERMAN

KINODES II. VEEBRUARIST

LINASTUB KA 2D-EKRAANIDEL

DREAMWORKS PICTURES AND RELIANCE BIG ENTERTAINMENT PRESENT

A BAY FILMS PRODUCTION A D.J. CARUSO FILM "I AM NUMBER FOUR" ALEX PETTYFER TIMOTHY OLYPHANT TERESA PALMER

DIANNA AGRON CALLAN MCGALLIFFE KEVIN DURAND CASTING BY DEBORAH AQUILA, C.S.A. AND TRIGIA WOOD, C.S.A.

MUSIC BY TREVOR RABIN COSTUME DESIGNER MARIE-STYVIE DEYEAU EDITED BY JIM PAGE VINCE FILIPPONE PRODUCTION DESIGNER TOM SOUTHWELL

DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY GUILLELMO NAVARRO, ASC. EXECUTIVE PRODUCERS DAVID VALDES CHRIS BENDER AND J.C. SPINK PRODUCED BY MICHAEL BAY

BASED ON THE NOVEL BY PITTAUGUS LORE SCREENPLAY BY ALFRED GOUGH & MILES MILLAR AND MARTI NOXON DIRECTED BY D.J. CARUSO

Touchstone
Pictures

ESQUM

FINDNUMBERFOUR.COM

DC
UNIVERSITY

WARNER
BROS.

JOB

DREAMWORKS
PICTURES

KINODES 25. VEEBRUARIST

Foto: Helle Laanpere

SUUR MASKIKONKURSS

2. aprillil 2011 toimub rahvusvahelise lasteraamatupäeva puhul Tallinna vanalinnas laste maskirongkäik. Rongkäigus osaleb 600 Eestimaa last (2.-5. klassi õpilased) omavalmistatud maskidega, mis kujutavad armastatud raamatutegelasi.

Väljastpoolt Tallinna osalejatel palume pöörduda maakonna või linna keskraamatukogu poole, kust saab täpsemat teavet kohaliku maskikonkursi kohta.

Tallinna lastele korraldavad Eesti Lastekirjanduse Keskus ja Tallinna Keskraamatukogu SUURE MASKIKONKURSI.

2.-5. klassi õpilased on oodatud meisterdama raamatutegelase maski, mis on kerge, vastupidav, hästi teostatud ja kirjandustegelaseks äratuntav. Maski tagaküljele tuleb kirjutada võistleja ees- ja perekonnanimi, vanus, meiliaadress ja telefoninumber ning tegelaskuju nimi.

Maskid palume tuua Eesti Lastekirjanduse Keskusse (Pikk 73) või Tallinna Keskraamatukogu teenindusosakondadesse või haruraamatukogudesse 19. märtsiks 2011. Võitjad tehakse teatavaks hiljemalt 25. märtsil Eesti Lastekirjanduse Keskuse kodulehel <http://www.eltk.ee/> ja 28. märtsil Tallinna Keskraamatukogu Lastelehes <http://www.keskraamatukogu.ee/lasteleht>. Parimad maskimeisterdajad saavad 2. aprillil osaleda maskirongkäigus, näha Eesti Nuku- ja Noorsooteatris tasuta etendust „Nukumängu ABC” ja külastada Nukumuseumi.

Täpsem teave Tallinna maskikonkursi kohta:
Anne Rande, 6 177 230,
anne@eltk.ee
(Eesti Lastekirjanduse Keskus)
Anneli Kengsepp, 683 0907,
anneli.kengsepp@tln.lib.ee
(Tallinna Keskraamatukogu)

Tallinna Linnamuseumi Lastemuseum korraldab joonistuskonkursi „Hea sõnumiga pildid”

Joonistuskonkursi eesmärk on leida positiivse, hea ja rõõmsa sõnumiga optimistlikke töid, mille abil võiks jagada neil kujutatud head energiat võimalikult paljudele. Pildi sõnum peab olema lihtsalt ja selgelt mõistetav. Võidutööd leiavad kasutust näitustel Tallinna linnaruumis ning Tallinki laevadel. Hindamiskomisjoni poolt välja valitud joonistused suurendatakse kunstniku abiga koos lapsega tema joonistuse järgi suurele formaadile ning paigutatakse Tallinna vanalinna Balti Jaamaga ühendava jalakäijate tunneli seintele ning erinevatele Tallinki laevadele. Kõik konkursile laekunud tööde originaalid eksponeeritakse erinevates Tallinna Keskraamatukogu haruraamatukogudes. Võidutöödega soovitakse esitaks ilmetada ja kujundada üht käidavamalt kohta Tallinna linnaruumis aastal 2011, mil Tallinn on Euroopa kultuuri-pealinn. Tööd ilmetavad tunnelit vähemalt 2011. aasta lõpuni.

Joonistuskonkursi tingimused:

Konkursil saavad osaleda kõik **5 - 10-aastased lapsed**. Tegemist on joonistuskonkursiga, arvesse lähevad vaid joonistused, mitte maalid! **Konkursile saadetud tööd peavad olema portrait (püstises) formaadis, töö suurus võib olla A3, A2, A1 paberiformaat. Mistahes muus formaadis tööd hindamisele ei lähe.** Soovituslik on pildile lisada **positiivne või head soovi sisaldav kirjalik sõnum**. Koolidel ja lasteaedadel palume korraldada asutusesise konkursi ning seejärel saata meile vaid võidutööd.

Konkursi toimumise aeg on 14.01. - 06.03.2011

Joonistustööd palume **tuua või saata postiga Tallinna Linnamuseumi Lastemuseumi hiljemalt 06.03.2011. Kotzebue tn.16, Tallinn 10411.** Postiga saadetuna võib pakk kanda 06.03.2011 postiteemplit. Töö **tagaküljele** palume kirjutada:

- Autori/te ees- ja perekonnanimi
- Autori/te vanus
- Postiaadress
- E-mail
- Kontakttelefon
- Kooli, lasteaia või huvialaringi ja juhendaja nimi

Joonistuse esiküljele märgitud nimega tööd hindamisele ei kuulu.

Lisainfo konkursi ja muuseumi lahtiolekuajegade kohta:

Tiia Mets, Maris Rosenthal

tiia.mets@linnamuseum.ee, maris.rosenthal@linnamuseum.ee

Tallinna Linnamuseumi Lastemuseum

tel. 6413491 või 56177911

www.linnamuseum.ee/lastemuseum

LASTE-
MUSEUM

Tuulelapsed taas talvepealinnas

Juba kuuendat korda kogunesid Jõgeval põhikoolide luuleteatrid. **Betti Alverile pühendatud luulepäevad „Tuulelapsed” toimusid talvepealinnas 21.-22. jaanuaril.** Märtsinumbri pajatame sellest ilusast üritusest veidi pikemalt, praegu teeme teatavaks selle aasta peavõitjad. Laureaaditiitli pälvis seekord koguni kolm näitetruppi: **Saaremaa Ühisgümnaasiumi „Kreput-Rita Ilves), Viimsi Keskkooli „Eks- (juhendaja Külli Täht) ja Jõgeva kooliteater „Liblikapüüdja”,** legendaarne luuleteatritegija **Vahur,** keda algkoolilaste abistas õpetaja **Linda Tross.**

Suurejooneline suusatamine

Kas mööda vett saab kõndida? Muidugi saab, kui vesi on külmunud ning kui sellest on tulnud **lumi** või **jää**. Lumi moodustub atmosfääris **veeaaurust**, kui õhk jahtub külma kraadideni ja temperatuur langeb **alla nulli**. Lumi sajab õhust alla kas lauslume, hooglume või teralumena või lume ja vihma seguna. Kui vesi on muutunud lumeks, saab lund mööda **tallaladude ehk suuskadega** eriti hästi edasi. Jäädpidi muidugi uiskudega. Kui jääl on pehmuseks lisaks lumetekk peal, võib ka mööda jääd suusatada. Väiksematest veekogudest nagu kraav, tiik või jõgi kas või otse üle minna. Lumisel ajal saab suuskadel sõita ka üle kivide ja kändude, kui neist on ümarad lumekuhjatise saanud... Lumerikkal talvel on **parimad suusatamispaigad metsad ja põllud**. Vee peal „käia“ on suuskadega võimalik muuseas soojakraadide ajal, siis kui vesi on vesises olekus. Veesuuskadega nimelt, kuid see on pole päris ehtne suusatamine, pigem tehnika abil trikitamine ja sellel pole lumel suusatamisega palju ühist.

Suusatamine on põhjamine luksus.

Maakera lumistel aladel – Soomes, Rootsis, Norras, Islandil, Gröönimaal, Kanadas, Alaskal USA-s ja Venemaal – elab maakera elanikest vaid umbes 100 miljonit. Lisaks veel Kesk-Euroopa Alpide ja Karpaatide lumega mäestikud, kuid paikne elanikkond on seal väiksearvuline. **Lumemaades** elab maailma 6,7 miljardist inimesest üksnes **väga väike osa**. Suurele enamusele maakera asukatest on **lumi looduslik haruldus**, imetlusobjekt ja vaatamisväärsus, mida turistina kas või kord elus näha soovitakse. Lumine ja üleni valge maastik on sama **eksootiline** kui palmipuude varjus mererand või troopiline vihmamets. Põhjamaades, samuti Eestis, on lumi tavaline asi. Lumist, külmakraadidega aega on meil enamasti 5 – 6 kuud ja selle aja jooksul jõuab lumelüksusest **väga palju rõõmu** tunda. Saab suusatada, nii et süda lustib!

Tehnika sõi iidse suusatamise välja.

Suusatamine leiutati selleks, et lumistel aladel elus püsida – jahti pidada, kalapüügipaika pääseda, talvisel ajal ühest kohast teise liikuda. Suusatamine oli meie muinas-esivanematele sama **loomulik liikumisviis** kui käimine. Harjutati lumes, kuni oskama

hakati. **Peamine suusatreener – lumi!** Suusad olid argiellu vältimatult kuuluvad **tarbeesemed**, mis valmistati ühest pikast puutükist, kas männist või kuusest. Üks suusk tehti pikem – liuglemissuusaks, teine lühem – tõukesuusaks ehk hooandjaks. Suusatald oli karusnahkse põhjaga, et pärikarva libiseda ja vastukarva pidurdada. **Vanim muinassuusk** on pärit ajast **3298** aastat e.m.a. ja leitud Soomest Salla soost turbakihtide vahelt. Ida-Karjalast on leitud ka umbes **4000** aastat vana kaljujoonis suuskadel liikuvatest kütidest. Lumega maade kunstnikud on suusatamist maalidel põlistanud. Mootorõidukite ajajärk ja tehnika pealetung rõõvisid suusatamiselt tema aukoha talvise argiliikumise moodusena. Kooli, sõbrale külla või poodi suusata-des? Kel võimalik, võiks seda **tervislikku liikumisviisi** ka tänapäeval harrastada, selleks ise suusaradu sisse sõites.

Suuskadel julgelt ummilumme! Suusatamisest sai spordiala suhteliselt hiljaaegu. Esimesed suusavõistlused Eestis peeti alles **1912** aastal. Suusatööstuse areng on suusatajast nüüdseks aidanud teha midagi „**suusasüstiku**“ taolist, kes kiiruse või kilomeetrite arvu peale kihutab. Kiviajast siiani pole aga muutunud **suusatamise tuum – vastupidavus** ja **oskus** talvise looduses vabalt liikuda! Taas kogub populaarsust suuskadel muinas-rassimine piki puutumatu lumelõlgu, kus pole rajamasi-naga ettesõidetud susajälgi. Soomlased korraldavad umbetuisa-nud hangedel suusatamises isegi maailmameistrivõistlusi (*umpihanki hiihto*).

Suusasõit kui uurimisretk. Vabalt valitud suusatee võimaldab loodushuvi ajal liikuda **senikäimata paikadesse**. Sõita suuskadel näiteks üle laia lumise põllu ja näha seninägematut.

Lumi on jäljeraamat. Metsa- ja põlluelanikud talletavad jäljekirjas

lumele oma tegevuse ülevaateid: siin on jänese oma tikutoosisuuruste karvasaabastega galoppi jooksnud, siin ta istumiskoht, siin söögikoht, siin teinud hagi; siit läinud kitsekari hanereas ja kõnnisammul, siit on nad nosimiseks heinu välja kraapinud, sealt aga tulnud metsanotsud oma kõpskingakestes ... Lumel on mõndagi kirjas. Huvitav, huvitav!

Maire Sirel,
Eesti Südameleht

Suusatamise teemal – „**Avastusi suusaretkelt**“ – ootame joonistusi **Hea Lapse** aadressil kuni 5. märtsini 2011.
Sisukamatele – preemia!

				meeter	küürimis- vahend, käsnn	väike kala; vedelik sulega kirjutami- seks	Emakeele Selts	Lydia Koidula
				palitu				
				lumi + tuul				
				puuvili			365 päeva	arve kasutatud vee eest
				truu				
				see tähendab		Albert Einstein		
				ammuli... (suu ammuli)		tonn		
tegelane Tolkieni "Kääbikus" ja "Sõrmuste isanda" lugudes	Ameerika bandiit	muistne riik Armeenia mägismaal (enam-vähem Türgis)	George Harrison	"Hunt ja ... kitsetalle" ülearune				
						tema		
doku- mentide säilitamise osakond					Rooma number 2	Arnold Rüütel kurva- meelsus		
Neil Armstrong			Ivar	... Kaalep			volt	
			iaal, iganes	ratta moodi täht			sina	
uus kalender ehk ... kalender								
Ost								
				omandan raha eest amper	samuti			...koda linna- valitsuse hoone
				3. noot	... kama kõik			
mitte- põlevast materjalist müür kahe maja vahel							Rahel	
							meie	
Eesti	Ervin			pilavalt ütleva, parastama				
	Rooma number 1			Kaire				
võimalik oht				arutlev kirjutis				

Vanad, armsad ja ilusad

Muinasjutte on alati mõnus lugeda – ka siis, kui sulle neid juba mudilasena on jutustatud. Eriti tore on leida vanade muinasjuttude juurest uusi ja enneolematuid pilte. Kirjastuse Varrak välja antud „Vanad armsad muinasjutud“ ilmuvad eesti kunstnike **Maarja Vannas-Raidi**, **Kadri Ilvese** ja **Everi Vähi** illustatsioonidega. Raamatust leiab hulga muinasjutuklassikat: siin on „Hans ja Grete“, „Uinuv kaunitar“, „Yankumatu tina-sõdur“ ja rida teisi ilusaid lugusid.

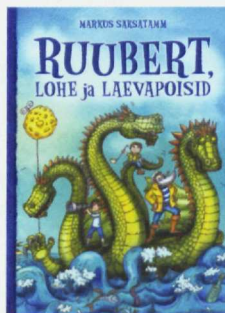
Piripotlaste sekeldused

Piripoti Kuningriigis toimub palju segaseid asju: see pole ka ime, sest riigis, kus kodanikud – eesotsas kuninganna Öfrosiinega – armastavad iga asja pärast piriseda. Eriti segaseks lähevad lood pärast seda, kus kuningas annab välja seaduse, et beebide ilmaletoomine on keelatud. Seiklusrikka jutustuse „Kuningas Lambapea ja Piripoti Kuningriik“ kirjutas **Tiia Selli** ja illustreeris **Hillar Mets**. Raamat ilmus **Tänapäeva** sarjas „Minu esimene raamat“.

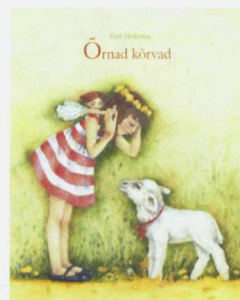
Elu nagu seiklusfilmis!

Markus Saksatamme nimi on Hea Lapse lugejale juba tuttav paljude lõbusate lugude kaudu. Tema jutustus „**Ruubert, lohe ja laevapoisid**“ algab ehmatava seigaga: väike rüütel Tosver Jesver satub lohe kõhtu. Eks lohed ole ennegi muinasjututegelasi alla neelanud, kuid seekord pöördub Jesveri lugu suisa pööraseks: lohe kõhus kohtub ta vana merekaru Ruubertiga, kelle seltsis on elu lausa nagu seiklusfilmis. Mõnusa seiklusjutu, millele joonistas pildid **Anni Mäger**, andis välja kirjastus **Tänapäev**.

Õrnad kõrvad

Ka **Kärt Hella**ra jutte on meie ajakirjas ilmunud. Tema esimene lasteraamat „**Õrnad kõrvad**“ on ühtaegu kaasaegne, samas aga ka muinasjutuline jutustus kahest lapsest: Kairiinist, kes ei kannata ühtki valjemat heli, ja Teodorist, kes ei suuda ilma kõrvulukustava tümpsuta elada. Kummalisel kombel satuvad nad elama ühte majja ja hiljem kohtuvad maal Kairiini vanaema juures. Kuidas nii erinevad lapsed omavahel toime tulevad, sellest lugege juba raamatust, mille illustatsioonid joonistas **Reti Saks**. Raamatu avaldas **Ajakirjade Kirjastus**.

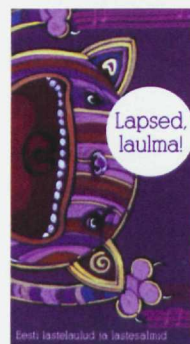
Laste ja nende vanemate naljalood

Kirjastuselt Tänapäev ilmus lõbus raamat „**Kükitav mannaterake ja teisi eesti laste nalju**“, mille koostas ajakirja Täheke toimetaja **Ilona Martson** ja millele joonistas lahedad pildid **Olga Pärn**. Raamatus on nii mudilasteajakirjale saadetud anekdoote, laste endi naljakaid lugusid kui ka nende vanemate ja õpetajate poolt kirja pandud juhtumisi ja ütlemisi, mida on kindlasti suurest peastki tore lugeda. Iga pere peaks niisugused lood kirja panema! Lapsesuu ei valeta, aga naljatab teinekord ka tõsine olles!

Mitme päeva jagu lahedaid laulusõnu

Kirjastus **Tänapäev** andis välja mahuka laulusõnade kogumiku „**Lapsed, laulma!**“ Eks meist paljudel ole mitmest laulust peas üks-kaks salmi või refäänike – **Maire ja Mariel Marian Eliste** koostatud laulude raamatust aga leiab neid kõvasti üle kahesaja. Maire Eliste on ju aastate jooksul oma laululastele ikka head ja paremat lauluvara otsinud, ning sellestki kogumikust leiab laule nii Michael Jacksoni, Liisi Koiksoni kui ka Laulukarussellide repertuaarist.

Elmar Tomusk

Volli ei söö klimpe

Tädi Aime, keda kõik lapsed ja isegi kasvatajad hüüdsid söögitädiks või lihtsalt tädiks, käis kulbiga söögitoas ringi ning tõstis hiigelsuurest supipotist laste taldrikutesse suppi. Seejärel läks ta kööki, pesi käed puhtaks, pistis pea aknast välja ja hüüdis nii kõva häälega kui vähegi suutis: „Süöömaaaa!“.

Tädi Aime hääli oli nii vali, et lasteaias taga võsas ringi luusivad hulkuvad kassid lüüsid suurte kobrulehtede alla peitu ning staadioni teises servas vaikselt nokitsev vareseparv tõusis hirmunult lendu. Lapsed aga, kes hoovi peal mängisid, tormasid kilgates lõunalauda.

„Enne keegi lauda ei istu, kui käed on pestud,“ manitses tädi Aime, kuigi Toomasel oli juba pool taldrikutäit klimbisuppi ära söödud ning Erik oli jõudnud viilu leiba põske pista.

Lapsed sõid nii suure isuga, et tädi Aimel tuli peagi kööki uue supilaari järele minna. Kui enamik lastest oli söömise lõpetanud, märkas söögitädi, et üks torssis näoga poiss istub ikka veel laua taga.

See oli Volli. Volli solgutas lusikat aeglaselt taldrikus edasi-tagasi, tõstis selle siis supist välja ning lasi vedelikul lusikalt taldrikusse tagasi niriseda. Aga suhu ei sattunud sellest tilkagi.

„Palun söö nüüd ruttu taldrik tühjaks,“ kehtas tädi Aime, „kõik teised on juba lõpetanud.“

Volli vaatas vilksamisi tädi Aime poole, raputas kergelt pead ning nõristas suppi edasi.

Tädi Aime istus Volli kõrvale, haaras poisi käest lusika, koukis sellega supi seest välja kõige rammusama klimbi, mis talle silma hakkas, ning sõnas: „Palun tee nüüd oma suukene lahti, see väike magus klimbikene igatseb nii väga koju minna. Aga tema kodu on sinu kõhus. Ja ta ei saa kohe kuidagimoodi oma koju minna, kui sinu suukene kinni on.“

Volli pigistas oma suu veel kõvemini kinni, nii et see oli nagu peenike kriips.

Tädi Aime hakkas lusikat aeglaselt Volli suu poole nihutama. Ja mida lähemale klimp Vollile jõudis, seda suurem vastikusegrimass Volli näole tekkis.

„See on nii maitsev klimp, tee nüüd oma suukene lahti, palun, see klimbikene tahab koju,“ kordas tädi Aime oma muinasjuttu.

Volli muutus seepeale veelgi tõsisemaks ja söögitädi märkas, et poisi silmist valguvad pisarad.

„Nii hea klimp, kõige parem klimp,“ jätkas söögitädi meelitamist, „ma ise keetsin.“

Viimase lause oleks söögitädi võinud siiski enda teada jätta. Sest Volli hakkas laua taga vaikselt klõnksuma ning palju ei puudunud, et ta oleks sealsamas supitaldriku kohal oksele hakanud.

„Kas sulle tõesti ei maitse minu klimbid?“ oli tädi Aime nõutu. Volli raputas pisaratega võideldes pead.

„Aga kõikidele teistele lastele meeldivad minu klimbid, miks

need siis sinule ei meeldi?“

Volli põrnitses altkulmu oma supitaldrikut ning paiskas siis söögitädile välja kogu tõe.

„Need ei ole head klimbid, need ei ole minu emme tehtud,“ ütles ta ning pidi taas pisaratega võitlema.

„Kodus söön ma küll klimpe, aga need on minu emme tehtud ja need on väga head. Minu emme klimbid on väiksed ja kõvad, aga need on suured ja vedelad nagu hakklihasoust.“

„Olgu pealegi, mine siis mängima,“ kehtas tädi Aime olgu, „aga kui ema õhtul sulle järele tuleb, siis ma räägin temaga väga tõsiselt.“

Volli haaras laualt tüki kuiva leiba ning jooksis

seada närides teiste laste juurde.

Kui Volli ema õhtul Vollile järele tuli, kutsus söögitädi Aime ta oma tuppa ning kurtis, et Volli käitus täna väga halvasti ega söönud lõuna ajal midagi muud kui ainult tüki leiba. Ja et kõik teised lapsed sõid klimbisuppi, aga Volli ei söönud ja oleks söögilaua ääres peaaegu oksele hakanud.

„Oi, see on väga paha lugu,“ lausub ema, „aga rääkige, palun, millise retsepti järgi te klimpe teete.“

Tädi Aime seletas emale, mismoodi üks õige klimbitegemine algusest lõpuni välja näeb.

„See on tõesti väga huvitav retsept,“ pöördus ema väga viisakalt söögitädi poole, „aga mina teen klimpe hoopis niimoodi.“

Seejärel seletas ema tädi Aimele üksipulgi, kuidas temal just sellised klimbid välja tulevad, mida ka Volli sööb.

Tädi Aime jäi emale suurte silmadega otsa vaatama ning küsis lõpuks: „Kas siis niiviisi ka klimpe teha saab?“

„Saab ikka, proovige järele,“ julgustas ema, „järgmine kolmapäev on ju jälle klimbisupi päev.“

Kui ema Volli järgmisel kolmapäeval lasteaeda viis, oli riietusruumi seinal uus menüü. Ja kolmapäeva lõuna juurde oli kirjutatud suurte tähtedega KLIMBISUPP VOLLI EMA KLIMPIDEGA.

Kasvataja Ande luges selle kõikidele lastele kõva häälega ette.

„Kas see supp on juba valmis?“ küsis Volli.

„Ei ole veel, aga lõunaks saab,“ vastas kasvataja Ande.

„Aga ütle mulle kohe, kui see valmis saab, ma tahan näha, kas need ikka on minu emme klimbid,“ palus Volli.

Küll see oli pikk päev. Kuid lõpuks kõlas söögitädi Aime tuttav hüüd: „Süöömaaaa!“.

Volli kihutas nagu välejalgne gepard esimesena söögitungga, pesi käed, istus laua taha ning vaatas taldrikusse. Klimbid olid supi sees tõesti täpselt sellised nagu kodus.

Volli haaras lusika, õngitses supist ettevaatlikult ühe väikese klimbi, pistis suhu ning mälus seda aeglaselt nagu kõige peenema restorani kokk.

„Õiged klimbid!“ teatas ta siis tähtsa häälega, kühveldas taldriku sisu endale kõhtu ning hüüdis tädi Aimele: „Palun veel!“

Kujunda kauneid kaarte

Veebruarikuu pidulikud õnnitluskaardid meisterda rahvuslike motiividega. Hästi sobivad kaunistamiseks rukkilille, karikakra, rahvariideseliku ja vöökirja mustrid. Rahvariide mustreid ja seelikutriipusid võib sageli leida reklaamilehtedelt. Kaartide kujundamisel kasuta ära ka remondist järelejäänud dekoratiivsed tapeeditükid. Ka kasutatud pakkepaberitest ja kinkekottidest leiad toredaid motiive. Paljud kinkekotid ongi nagu rahvariideselikud. Kaardi kaunistuseks võivad olla ka triibud, ruudud, ristkülikud. Kui tahad, et motiiv rohkem esile tuleks, liimi selle alla papist kõrgendus.

Rukkililled võid lõigata nii kuue kui ka kaheksa lehega. Õied pane kohakuti või vaheldumisi üksteise peale. Sõlg tee äärtest siksakiline või kaarekestega. Et sõlg jääks ruumiline, tee talle sisselõige ja kleebi madalaks koonuseks. Selliste kujunditega saad kaunistada ka kinkepakkendeid või karpe. Kaardile võid siduda kitsa lipuvärvides või vöökirja mustriga paela.

Soovin sulle toredat meisterdamist ja kauneid pidupäevi!

Kokka ise!

Sõbrakuu on kätte jõudnud. Kas olete kuulnud väljendit, et armastus käib kõhu kaudu? Paku sõbrale neid maitsvad toite ning teie sõprus kestab veel aastaid.

Makaronivormikesed

Kui mul peas selle toidu mõte tekkis, teadsin kohe, et see õnnestub hästi ja maitseb veel paremini. Nii lihtne, aga väga efektna ja maitsev toit, vahelduseks lihtsalt makaronidele!

Vaja läheb:

- 1 pakk makarone (sarvekesi)
- 800g purk tükeldatud tomateid
- 6 küüslauguküünt
- natuke soola, suhkrut ja pipart
- (maitserohelist)

Pane kõigepealt ahi 200C juurde soojenema. Siis pane pott tulele ning keeda makaronid pehmeks (ligikaudu 8 - 10 minutit). Pigem keeda seekord neid natuke üle kui vähem. Samal ajal kui makaronid keevad ja ahi soojeneb, tükelda küüslauk väikesteks tükikesteks ning pane pannile kuuma õli sisse. Prae neid kuskil 20 sekundit ning seejärel lisa terve tomatipurgi sisu. Keeda paar minutit ning maitsesta segu soola, suhkruga ja pipraga. Pane kõike natuke ning seejärel maitse, kas sulle meeldib või on midagi veel juurde vaja. Kurna makaronid ära ning sega need pannil valminud seguga. Võta muffinivorm (minul on 12kohaline) ning õliseks tehtud salvrätik. Määri kõik muffinivormi augud õliga kokku. Seejärel pane ettevaatlikult supilusikaga makaronisegu igasse muffinivormi ning aseta vormikesed ahju küpsema ligikaudu 20 - 25 minutiks. Võta vorm ahjust välja (kasuta kindlasti kuumakindlaid kindaid või rätikut) ning lase tal umbes 10 minutit jahtuda. Seejärel urgitse teelusikaga ettevaatlikult vormid taldrikule. Retseptis näidatud kogusest saab kaks muffinivormitait vormikesi ehk ligikaudu 24 tükki.

Ananassi-apelsinisalad

Mahlane, magus ja tervislik magustoit. Talvisel ajal on sellised värvid ja vitamiinid toidulaual ainult head, eriti kui nad veel maitsevad ka hästi.

- 1 ananass
- 3 apelsini
- päevalilleseemneid või hakitud pähkleid)
- (tumeda suhkrusiirupit, nt. Dan Sukker)

Lõika ananass ratasteks ning eemalda ratastelt koored. Haki rattad tükikesteks. Koori apelsinid ning lõika tükikesteks (soovi korral eemalda apelsinilõikudelt ka seda kile moodi koort). Sega puuviljatükid kausis läbi ning serveeri pokaalides. Lisa soovi korral seemneid või pähkleid ning natuke tumeda suhkrusiirupit.

Iga aasta on kõigi loomade aasta

Viimasel ajal on eurooplased hakanud lisaks oma kalendrite kiikama ka idamaade omi. 3. veebruaril algavat Hiina kalendri uut aastat nimetavad mõned valge kassi, mõned aga jänese aastaks. Kumb on õige?

Küsisime seda oma vanalt healt sõbralt onu Aleksilt, kes laiemale üldsusele on tuntud Aleksei Turovskina.

„Khm,“ vastas onu Aleks. „Tegelikult on iga aasta kõigi loomade aasta. Aga kui kõnelda Hiina kalendrist, siis seal on kasutusel mõlemad – mõnes Hiina osas nimetatakse seda kassi, mõnes aga jänese – täpsemalt küüliku – aastaks. Ka Jaapanis kasutatakse piirkonniti kord kassi, kord küüliku nime. Nii kassidest kui ka küülikutest on idamaades jutustatud palju ilusaid lugusid: näiteks pajatab üks lugu Kuu peal elavast jumalannast, kellel on valge nefriidist küülik ja samasugune uhmer koos nuiaga. Aeg-ajalt kaabib jumalanna oma nefriidist uhmri vastu Kuu serva puhtaks, ja kuhu sealt pudenenud valge puru kukub, seal hakkab kasvama imeline taim ženžen... Kassidest on aga kõikjal väga palju lugusid liikvel.“

Muide, ka onu Aleks'i viimati ilmunud raamatus „Loomalood“ on üks lugu kassidele pühendatud. Autori loal avaldame sellest kassiaasta puhul väikese katkendi. (Loodetavasti ei juhtu küülikud seda lugema ega solvu!)

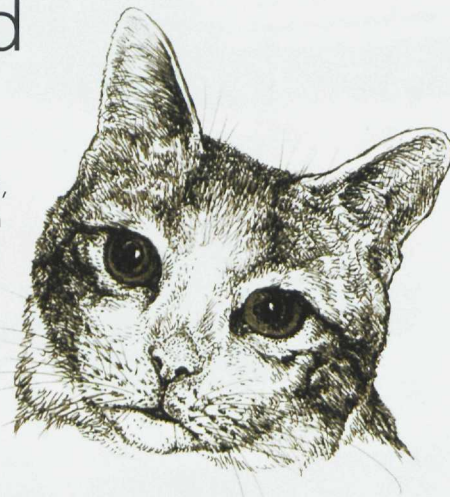
Saladuslikud nurrujad

Kassil on tõesti täiesti omamoodi, iseseisev loomus. Kass oli ja on palju-des Lõuna- ja Kagu-Aasia maades iseseisvuse ja sõltumatususe sümbol. Kui Jaapani talupojad 16.-17. sajandil ülestõuse korraldasid, oli nende lippudele joonistatud kass. Kassid hindavad üle kõige vabadust. Indo-Hiinas peeti neid kuninglikeks loomadeks ja nad elasid paleedes. Ka külades oli inimestel kasse, aga kuninglikes paleedes olid neil teatud privileegid. Inglaste ütlus „isegi kass tohib kuningale otsa vaadata“ sündis ehk sel ajal, kui inglased vallutasid India. Tore väljend, mulle see väga meeldib!

Mis puutub kasside bioloogiasse, siis siin on palju saladuslikku ja mõistatuslikku. Võtame kas või kasside võime eraldada karvast elektrilaengud (sädemeid). See pole ainult nende võime – karv võib elektriseeruda ka teistel loomadel – aga kassidele on see hädavajalik. Kassidele on väga oluline, et nende karval oleks palju elektrit. Kui silitada kassi pimedas toas, võib näha sädemeid. Aga kui toas on natukegi valgust, siis kassi silmad helendavad ja lausa põlevad. See on sellepärast nii, et kassi silma põhjas on spetsiaalsete rakkude kiht (tapetum), mis sisaldab valgust peegeldavat ainet. Selles rakukihis toimub valguse võimendamine ja kassi silmist kiirgav valgus on eredam kui sinna sattuv valgus. Aga kassi kuulmine? See on kasside põhiline meel. Mitte nägemine ja haistmine nagu koeral, vaid just kuulmine. Kui kass istub hiireuru ees, võib ta tundide viisi kannatlikult oodata, liigutades ainult natuke kõrvu. Ta kuuleb, kuidas kaugel-kaugel, sügaval-sügaval põranda all tuleb hiir lähemale. Kass kuuleb, kuidas hiir jõuab selle kohani, kus ta teda ootab, just täpselt hiireaugu ees. Aga kui kass kuuleb, et hiir läks teises suunas, läheb ka tema teise uru juurde. Ja kindlasti jõuab ta hiire ära oodata – eriti öösel, täielikus pimeduses, kui hiired muutuvad julgemaks. Nüüd räägime kassi nurrumisest. See on väga keeruline mehhanism. Nn väikestel kaslastel (nendest kõige suurem on puuma) on erilise kujuga keeleлуу ja omapärased häälepaalad ning ajus eriline närvikeskus, mis koostöös võimaldabki nurruda nii välja- kui ka sissehingamisel. Suured kaslased (lõvi, tiiger, panter, jaaguar, lumeleopard ja gepard) nurruda ei saa. Nurrudes sätib kass oma närvid ja lihased tegutsemiseks valmisolekusse, vabastab ennast stressist, suhtleb poegade-ga ja teiste kassidega, kodukass ka inimesega, ja arvatavasti teeb veel palju huvitavat, mille kohta kaugeltki mitte kõik pole veel teada.

(Aleksei Turovski, „Loomalood“)

Kui tahad teada huvitavaid asju kasside, krokodillide, pesukarude ja veel paljude karvaste ning suleliste elust, siis too poest või raamatukogust Aleksei Turovski „Loomalood“, mille andis välja TEA Kirjastus. Muide, ka raamatu pildid on onu Aleks'i enda joonistatud!

Traktorihitaja elegantsed unistused

Kui eelmises numbris kõnelesime itaallase Enzo Ferrari loodud uhketest masinatest, siis ei saa unustada Ferrari kaasmaalase **Ferruccio Lamborghini** (1916 – 1993) luksusautosid, mis

kannavad samuti töösturi nime, kusjuures paljude mudelite puhul on Lamborghini lisanud veel härjavõitlusega seotud "liignimesid": näiteks Lamborghini Miura nimes sisaldub auavaldu võitlushärgade aretajale Antonio Miurale. Ka firma embleemil on kujutatud võitlushärga.

Rahvasuu pajatab, et Lamborghini autofirma sünnis on "osaliseks" ka Enzo Ferrari: nimelt tegeles Ferruccio Lamborghini pärast II maailmasõda edukalt sõjamasinate traktoriteks ümberehitamisega ning sõitis ise meelsasti Ferrari toodetud uhkete sportautodega. Sõbramehe poolest olevat ta küsinud Enzoilt nõu, mida teha, kui Ferrari sidur hakkab jupsima, ning saanud kolleegilt upsaka vastuse, et traktorihitajatel ei tasuks üldse tema sportautosid jutuks võtta. Seepeale olevatki Lamborghini võtnud nõuks oma tehases eriti peeni sportautosid tootma hakata ning palganud selleks Ferrari parimad insenerid. Esimene Lamborghini sportauto valmis aastal 1962 ja kandis nime Lamborghini 350GT.

Ferrari konkurendi masinad on kaunilt disainitud ja hinnalised. Lamborghini poeg Tonino on samuti disainer, kuid tema ei kujunda autosid, vaid rõivaid.

Kahjaks sattus Ferruccio Lamborghini majanduslikesse raskustesse 1972. aastal, mil ebaõnnestus traktoritehing lõuna-ameeriklastega, mille tarvis Lamborghini oli oma tehasesse suured summad investeerinud, ning samal aastal müüs itaallane oma aktsiad maha ja loobus autoärist. Kuid kaunid autod jätkavad oma võidukäiku tema nime all.

Riisikotüst päikesepatareini

Korealaste au ja uhkuse **Hyundai** (hjondee) tekkelugu on samuti kena muinasjutu moodi nagu jaapanlaste Toyota sünd: ettevõtlik noormees nimega **Chung Ju-yung**, kelle tööks oli kuivainete turustamine, otsustas 1940. aastal oma tegevusala laiendada ja luua autoremonditöökodade keti. II maailmasõja lõppedes asusid Chungi autotöökojad hooldama Koreasse jäänud ameeriklaste masinaid. Autoteenindusest kasvas välja uus ettevõtte Hyundai Engineering & Construction ja seejärel Hyundai Motor Company. Esimene Koreas projekteeritud auto sündis 1974 ja kandis nime **Hyundai Pony**. Nüüdseks on Hyundai-autoperes nii luksus- kui ka sportmasinaid, nii mini-

busse kui ka päikesepatareidega autosid. Hyundai ei tähista ei töösturi nime ega ole ka mingi akronüüm: korea keeli tähendab see „**tänapäevane, kaasaegne**“. Ja ajaga käib Hyundai tööpooldest kaasas!

Ütle üks hea autolapse nimi!

Saab? Saab jah!

Kui Toyota sai nime tragilt leiuatjal, kas ei võiks siis kuskil tegutseda ka härra või proua Saab? Või vähemasti Saabson, sest Saab on teadagi rootslaste auto?

Aga võta näpust: Saabi näol on tegu hoopis akronüümiga (ehk esitähedte põhjal moodustatud lühendiga) pikast nimest „**Svenska Aeroplan Aktiebolag**“. Nagu nimigi ütleb, tootis 1937. aastal rajatud firma algselt ainult õhusõidukeid, kuid 40ndatel aastatel otsustati äritegevust mitmekesistada ning 1947 esitleti esimest autot nimega **Saab 92001**. Sestpeale on Saabide perre sündinud hulgaliselt väga erinevaid mudeleid ja firma austajate ring on aina kasvanud. Hävituslennukeid, radareid ja muud kaitse- ning sõjatehnikat toodab firma praegugi. Saabi sõiduautodel pole relvadega mingit pistmist, kuid neid peetakse väga vastupidavateks, turvalisteks ja usaldusväärseteks masinateks, nii et kui neil oleksid tiivad, siis saaks Saabidega kas või lennata!

Kudumistelgedest autodeni

Ka Tõusva Päikese Maal sündinud Toyota kannab oma loojate perekonnanime – selle väikese erinevusega, et **Sakichi ja Kiichiro Toyota** liignime „d“ on autofirma nimes saanud tugevaks. Toyota lugu võiks kuuluda autode muinasjutuklassikasse: praeguseks on Toyotast saanud üks maailma suurimast autotootjatest, kuid firma looja Sakichi Toyoda alustas oma eluteed vaese puusepa ja kanguri lapsena. Osavate kätega Sakichi oli aga loomult teadmishimuline poiss ja õige pea sai temast leiutaja, keda hiljem on nimetatud jaapanlaste Thomas Alva Edisoniks: tema käte- ja mõttetööna valmisid Jaapani esimesed elektrilised kangasteljed ning automaatne kudumisaparaat. Veidi hiljem rajas ta juba oma automaatse ketrus- ja kudumisvabriku nimega **Toyoda Automatic Loom Works**. Oma kudumistelgede patendiõiguste müügiga inglastele teenis leiutaja üle 100 000 naela, tänu millele saigi ta poeg Kiichiro 1937. aastal luua firma nimega **Toyota Motor Corporation** (lühendatult TMC). Toyota sai kiiresti Jaapani suurimaks autotootjaks ja 1950ndatel aastatel alustas oma võidukäiku ka teistes riikides. Kuulsaks said mitte ainult Toyota masinad, vaid ka selle firma täiuseni viidud tootmisüsteem. Nutika noormehe leiutatud kudumistelgedest on nüüdseks saanud maailmakuulus firma, mille autod vuravad kõigil maakera mandritel.

Scrabble jätkab võidukäiku

Scrabble, see ülemaailmne sõnamängumeistrite lemmikmäng, sündis teatavasti ingliskeelsena, kuid nüüdseks on see tõlgitud enam kui 30 keelde, mille seas on ka meie emakeel. Huvitav on teada, et vahetult enne eesti keelde jõudmist tõlgiti Scrabble kõmri keelde, mida kõneldakse Walesis. Mängufännid on välja uurinud, et maailmas tegutseb ligi **4000 Scrabble'i klubi** ja igal tunnil alustatakse vähemalt **30 000 mängu**.

12. märtsil 2011 algab suurem skrabeldamine ka Tallinnas: nimelt toimuvad siis juba teised koolinoorte Scrabble'i meistri-võistlused Eestis. Võistleva ja kaasa elama oodatakse Scrabble'i huvilisi Rocca al Mare

Kooli, täpsemat ja alatasa uuenevat infot leiata Scrabble'i Facebooki lehelt aadressil: <http://www.facebook.com/EestiScrabble> Võistlusele registreerumiseks palun õpilaste nimed vanuseklasside kaupa saata e-posti aadressile markko.mattus@ramkool.edu.ee, lisage kindlasti ka kooli nimi. Viimane aeg osalemisest teada anda on 5.märtsil 2011. Scrabble'is on teatavasti väga oluline see, kui suur on mängijate sõnavara, nii et kellel veel kodus seda mängu pole, see võib teha kuiva trenni Õigekeelsuse Sõnaraamatut sirvides ja teisigi tarku teoseid lugedes. Meie seekordseks ülesandeks on sõnamäng: mõelge hästi järele ja pange kirja 3 kõige pikemat sõna, mis teile pähe tulevad! **Saatke oma sõnavolaskid toimetusse enne 5. märtsi 2011! Parimate pikasõnameistrite vahel loosime välja 2 Scrabble'i mängu Rimonnelt!**

Originaal

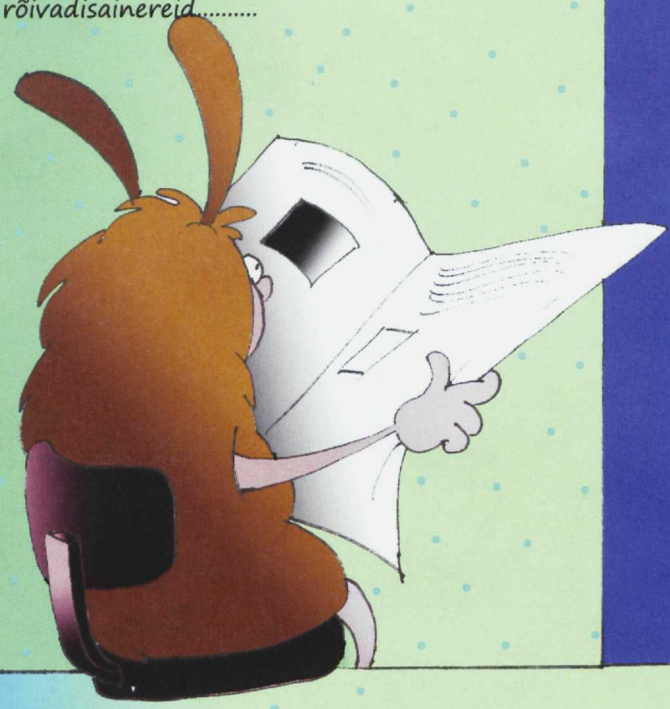
Iga sõna loeb!

Maaletooja:

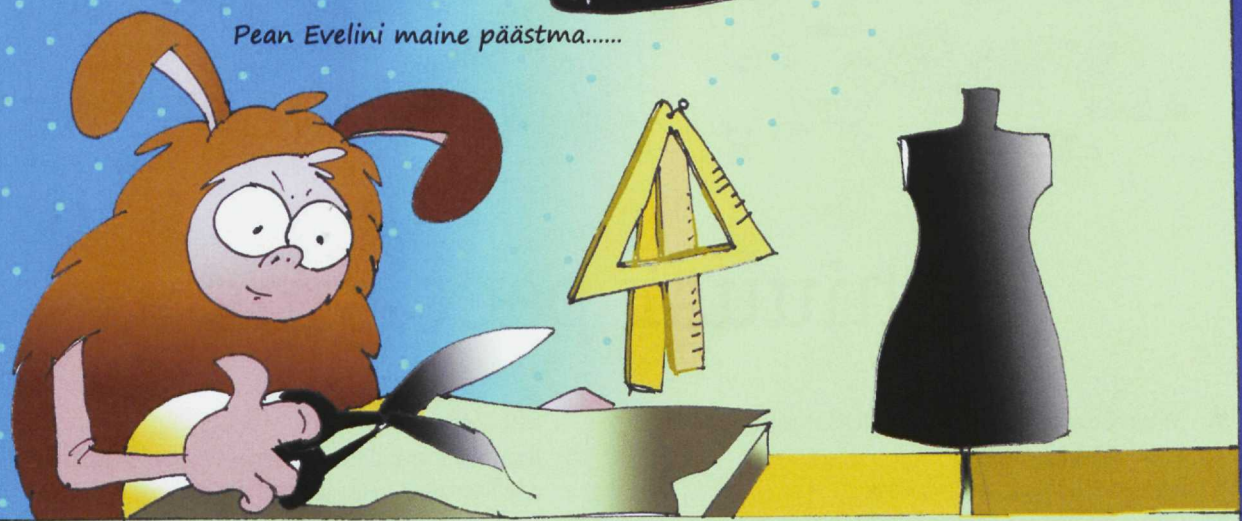

r
r
a
h
n
u
r
e
e
t
m
ä
n
g
e
l
-
j
u
u
s
e

Vaene Evelin ja tema kübar....Tundub, et meil napib häid rõivadisainereid.....

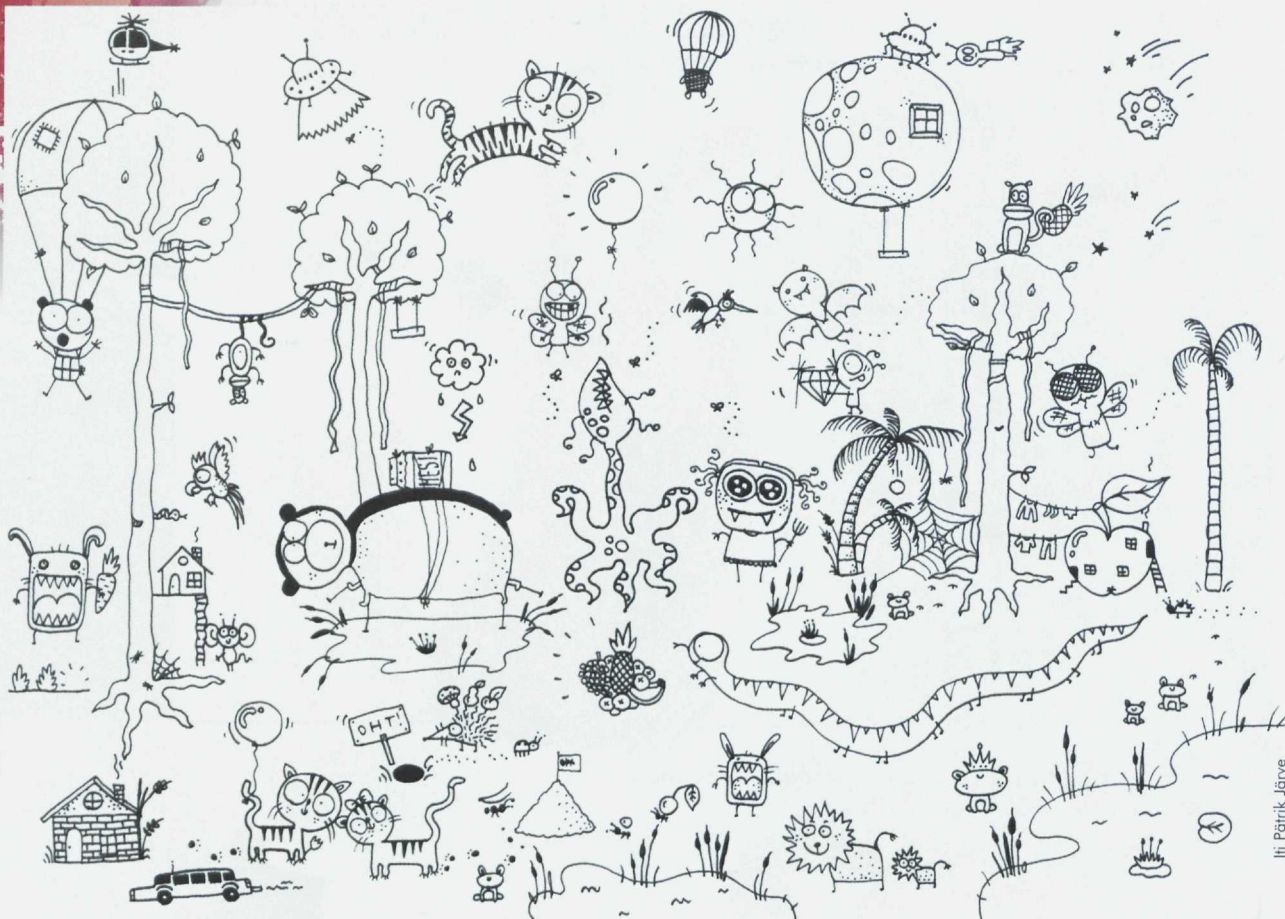

Pean Evelini maine päästma.....

Siin nad on - uus esinduskomplekt meie riigi esidisainerilt esileedile...NÄHTAMATUKS TEGEV
KEEP JA KÜÜNTEST KÜBAR!!!!!!

Iiti Põtrik Järve

Uhiuusi paetisme

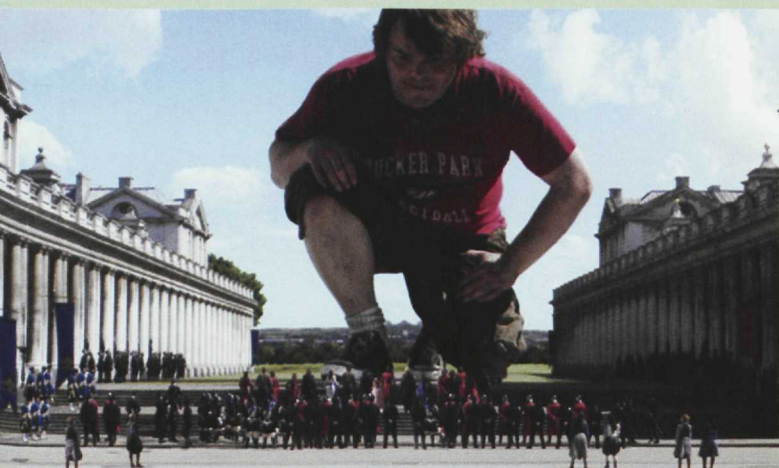
- ☹ „Viimasel ajal on hakatud minu vastu huvi tundma,“ mõtles mees kohtukutset lugedes.
- ☹ Ega mesiniku töö ole meelakkumine.
- ☹ Kirik sai annetuseks pastoriseeritud piima.
- ☹ Kui tahad inimesest täielikku pilti saada, siis pildista teda kogu pikkuses.
- ☹ Elupõline lambakarjus läks nüüd loojakarja.
- ☹ Kui rähn aina toksib, siis võib temast toksikomaan saada.
- ☹ Nädalavahetusel toimunud metsatöötajate spordivõistlustel löid Luuvarre mehed vastaseid pika puuga.
- ☹ Tarbijakaitse trahvis turul kodanikku, kes müüs riknenud kaupa. Ametniku sõnul oli tegemist määrõikaga.
- ☹ Vangide igapäevasesse toidumenüüsse kuulub röövlipraad.
- ☹ Loomakaitse Selts keelas koolides võimlemistunnis üle
- kitse hüppamise.
- ☹ Noorsõdurid andsid truuusevande, lubades ajateenimise ajal oma tütarlastele truuks jääda.
- ☹ Bussikoondis teatab, et pensionisambaga on bussi sisenemine keelatud.
- ☹ Politsei pidas kinni torusid vedava auto, sest juht sõitis nii nagu torust tuli.
- ☹ Hiljuti toimunud ühe maffiabossi matustel olid kadunukest ära saatmas tema endised truud alamad, pannes hauda kaasa kolm peotäit kulda.
- ☹ Politsei pidas kinni kaks meesterahvast, kes sõidutee telgjoonel triipu tõmbasid.
- ☹ Luuvarre külas varastati mingi asi. Mis asi see oli, pole selgunud. Asja uuritakse.

Muinasjutte

Mees ehitas maja, tõrvas katuse. „Kohe, kohe lendab lind katusele,“ mõtles ta. Ootas ja ootas, kuid lindu polnud kusagil näha. „Huvitav,“ mõtles mees, „kas polnud õige tõrv, miks ta juba ei tule? Tore oleks vaadata, kuidas tal kord nokk ja siis jälle saba tõrva külge kinni jääb!“ Lõpuks tüdines mees ootamisest, läks tuppa ja pani radio mängima. Nüüd oli mehel kõik selge: ilmateates öeldi, et pole lennuilma.

Külalised kaugelt

Pealkiri käib seekord mõlema uue filmi kohta, sest nii ühes kui ka teises kogevad tegelased kodust kaugel seninägematuid seiklusi, elavad üle suuremaid ja väiksemaid ohtusid ja püüavad üle saada pealtnäha ületamatutest takistustest. Esiteks koguperekomöödia „**Gulliveri reisid**“, mille peategelane Gulliver (Jack Black) on ajakirjandusmaja postitoas oma päevi õhtusse veeretav logard, kes ei julge öelda ilusale töökaaslasele (Amanda Peet), kui väga too talle meeldib. Selleks, et tüdrukule muljet avaldada, läheb Gulliver otsima Bermuuda kolmnurka, et sellest üks rabav lugu kirjutada. Paraku tabab ta paati tohtu torm ja järgmiseks ärkab õnnetu merehädaline juba rannas, olles kinni seotud lugematute tibatillukeste Lilliputi saare armee sõdurite poolt, kes peavad teda vaenlase salakuulajaks ja seetõttu väga ohtlikuks isikuks. Gulliver peab tegema mõndagi, et selle 3D-seikluse kestel tõestada nii teistele kui ka iseendale, et ta ei ole tegelikult kasutu laiskvorst, vaid on suuteline end kokku võtma ja kangelaseks kasvama.

Teiseks on põnev ulmeseiklus „**Olen number neli**“, mille peategelane on üks üheksast noorest, kes oma kaugelt koduplaneedilt siia meie sinisele maakeralle peitu saadeti. Paraku on vaenlane haisu ninna saanud ning esimesed kolm on juba oma otsa leidnud. Peategelane, nr. 4 (Alex Pettyfer) on üha suuremas ohus, kuid ei suuda end ka enam põgenema sundida, sest on viimaks leidnud armsa tüdruku (Dianna Agron), kes võiks olla See Õige, keda kõik oma elus otsivad, nii meie kui ka muudel planeetidel. Märtsikuus rõõmustavad meid kinolinal sisalikupoiss Rango, karu Yogi ning pöörane seiklus nimega „**Mars vajab mampse**“, aga nendest praegu veel ei räägi. Järgmise korran!

Pikkus loeb!

Kuigi vahel väidetakse, et korvpallimängu juures ei loe niivõrd palju mängijate pikkus kui võrdnobedus ja sitkus, räägivad numbrid siiski teist keelt. Kui näiteks võrrelda NBA ajaloo pikima ja lühima korvpalluri tulemusi, siis suutis põhja-ameeriklaste lühim mängija Tyrone Bogues kogu oma karjääri jooksul tõrjuda 39 vastaste korvivist, kuna pikim mees, Manute Bol tegi sama üle 2000 korra. Meeste pikkuse vahe oli 71 cm: Bogues oli nimelt 160, Bol aga 231 cm pikk.

Flamingo sokke ei kann

Nii nagu meie toonekured, armastavad ka flamingod seista ühel jalal, hoides teist jalga kõhu all. Kui vastus pilaküsimusele „Mida teeb toonekurg siis, kui ta seisab ühel jalal?“ kõlab: „Hoiab teist jalga üleval!“, siis teadlasi see ei rahulda. Philadelphia Saint Josephi ülikooli psühholoogid uurisid flamingosid pikka aega ning selgitasid välja, et ühel jalal seistes säästab lind soojust: kahel jalal jahedas vees seistes langeks kehatemperatuur palju rohkem

Poksija pea kaalul

Rooma riigis oli poksimine kõrges hinnas olev spordiala. Kuulsate poksijate kujudega kaunistasid vanad roomlased isegi oma tarbeesemeid. Mõni aeg tagasi leiti Jeruusalemmas parkimismaja ehitustööde käigus 1800-aastane marmorist kaalupomm, mis oli ühtlasi omaaegse kuulsa poksimeistri kuju.

Kõiges on kunsti!

Kuigi eesti vanasõna ütleb, et kakast kulda ei saa, ei pruugi see rahvatarkus kehtida kõikjal üle maailma. Näiteks valmistas Hiina skulptor Zhu Cheng suurepärase koopia Milose Veenusest... pandakaru sõnnikust! 60-sentimeetrine loodusesõbralikust toomaterjalist skulptuur valmis tänu kujuri usinatele õpilastele, kes aitasid oma õpetajal vajalikku materjali koguda. Skulptor on pandadega sina peal, kuna tema kodupaik Chengdu on üks hiinlaste põhilistest pandakasvatuspäikondadest. Üks pandakaru toodab päevas umbes 25 kilo „skulptuurimaterjali“, kusjuures lõhna poolest pidavat see meenutama teed. Mis maksab kilo pandasõnnikut, seda ei ole avalikustatud, küll aga on teada, et pandakaru-Veenus läks müüki 50 000 dollari eest. Nüüdsest kaunistab teest lõhnav skulptuur ühe erruläinud Šveitsi diplomaadi Hiina nüüdiskunsti kollektsiooni.

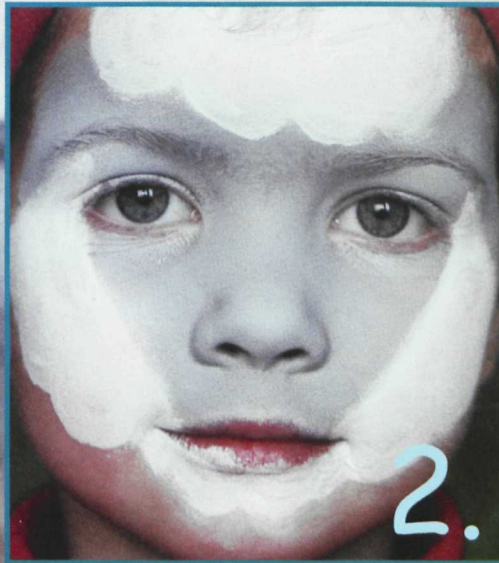
Notsud ja laibad roolis

Autosõidu turvalisusele hakati mõtlema alles 1930ndatel aastatel – ilmselt ei juhtunud varem kuigi palju õnnetusi või arvati, et eks ilu nõua ohvreid ka tehnika teedel. Esimesteks „katsejänesteks“ olid autoehitajatel... laibad ja sead, kelle abil testiti masinate turvalisust nii kokkupõrgetes puude ja taradega kui ka raskemate avariide puhul. Laipade kasutamist pidasid paljud ebaeetiliseks, pealegi sai nende abil avariidid testida tavaliselt ainult üks kord, niisiis pidid löögid enda peale vaesed kärsakandjad, kelle organism on inimese omale üpris lähedane. Aeg-ajalt leidis siiski ka vabatahtlikke, kes olid nõus järele proovima, mis tunne on 50kilomeetrise tunni kiirusega vastu puud põrutada. 1949. aastal tuli notsidele appi esimene avariitestimisnukk nimega Sierra Sam. Nuku hilisem, märksa peenem mudel tuli kasutusele aastal 1971 ning sai nimeks Hybrid 1.

Näomaalingud

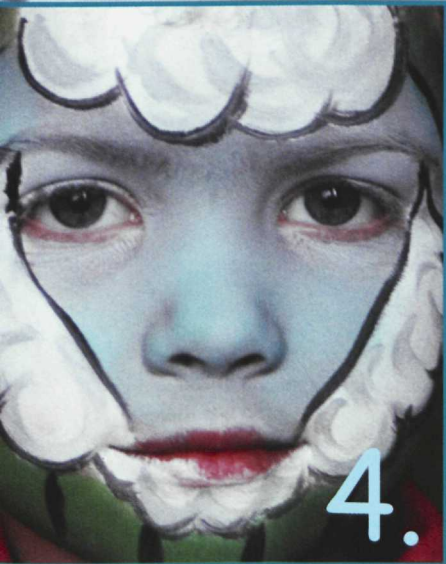
1.

2.

3.

4.

5.

- 1 – Võta niiske švamm ja hall värv ning kata pildil näidatud näopiirkond
- 2 – Võta pintsel ja valge värv ning maali lambale vill
- 3 – Võta niiske švamm ja roheline värv ning värvi ära muru
- 4 – Võta pintsel ja must värv ning tee lambale piirjooned ja jalad. Halli värviga võid teha villale lokikesi
- 5 – Loomulikult ei tohi lambalt puududa ka roosad huuled ning sädelus. Valmis! Nüüd võib lamba karjamaale saata. Määääää....

Jäneseaasta lõbus lambuke

Kodulammast on nõrga kehaehitusega, raske keha ja peenikesed ning nõrgad jalad ei võimalda tal kuigi kiiresti joosta.

Kui seda näomaalingu pilti hoolikalt vaadata, leiad sealtki need pisikesed tokid, mis villatuustaka alt välja paistavad.

Olgugi, et käimas on jäneseaasta ja lambal ning jänesel ei paista midagi ühist olevat, võib esmamulje olla petlik.

Mõlemad loomad on iseloomult kannatlikud ja vaiksed ning väga arad.

Ka ennemuistseid jutte lugedes võib leida lamba ja jänese ühiselt aasalt. Nimelt sattunud kord jännes (keda me muidu teame ju kui väga arga looma) lambakarja hulka. Lambakari kohkus selle peale ja jooksis laiali. Jännes tundis sellest aga nii suurt rõõmu, et naeris oma moka lõhki.

Seega ei tasu teha ennatlikke järeldusi – kõik võib olla omavahel seotud.

Iris Müntel

Valikut minu tehtud töödest saab näha aadressil www.irisgrimm.net

Vello Salme

Gerry & The Pacemakers

“Mulle tasuti selle eest, et ma nautisin iseennast!”

Gerry Marsden

Tagantjärele tundub uskumatuna, et Liverpoolist pärit Gerry & The Pacemakers oli 40 aastat tagasi Inglismaal mingil hetkel vaat et biitlite suurim konkurent. Kui The Beatles määratles 1963. aastal uue muusikastiili Merseybeat'i olemuse (tuntud ka Liverpool-sound'i ja Mersey-sound'i nime all), siis Gerry & The Pacemakers määratles vormi. See oli ohutult lennuka ja kergesti meeldejääva melodoidkaga, mida juhtis rütmikitarr ja solist **Gerry Marsdeni** ahastuslik laulumaneer.

Võrreldes Pacemakersit biitlite või teiste tollaste kuulsate briti bändidega, oli nende sound kahtlemata omanäoline, mitte labane. Bändi hitid olid sümpaatsed ja energilised, mida on meeldiv kuulata tänapäevalgi. Pacemakers arendas kiiretempolise popmuusika baasilt välja oma stiili, mis pidi maitsema kõigile. Sarnaselt paljudele ülejäänud tollastele Liverpooli bändidele ei proovinudki Gerry & The Pacemakers välja kujundada oma välist imagot. Juukseid pikaks ei kasvatatud ja riietuski oli konservatiivne.

Gerry & The Pacemakersi kuulsusetee algas 1962. aasta suvel, kui bändiga sõlmis lepingu biitlite mänedžer Brian Epstein. Pool aastat hiljem oli plaadifirma EMI / Columbia produtsent George Martin töösus Liverpoolis ja nägi tantsusaalis Pacemakersit esinemas. Beatlesi produtsendina tuntuks saanud Martin haistis ansambli potentsiaali ja korral-

das Pacemakersiga plaadistuslepingu.

Mäng väris künnalaid, sest esimese singlina ilmunud helilooja Mitch Murray pala **"How Do You Do It"** tõusis kolmeks nädalaks Briti tabeli tippu. George Martin oli pakkunud seda raudset hitipotentsiaaliga pala biitlitele, kuid need keeldusid, teatades produtsendile, et see laul on maotult naiivne ja nad kirjutavad ise paremaid lugusid. Mässuliste noorte vastusest jahmunud muusikalise kõrgharidusega George Martini meelega mängisid biitlid siiski ühe demovariandi linti. See aga sobis tema arvates یرهil suuga esineva Gerry Marsdeni stiiliga suurepäraselt kokku. Gerry & The Pacemakers esiksinglile sai just biitlite demo eeskujuks, mida bänd üsna täpselt kopeeris.

Tegelikult oli Gerry & The Pacemakers triona olemas juba 1950. aastate lõpus, siis veel nime all The Mars-Bars. Lisaks ansambli laulusolistile, kitarrimängijale ja hiljem ka heliloojaks hakanud Gerry Marsdenile kuulusid sinna tema trummarist vend Freddie ja bassimängija John Chadwick. 1961 liitus nendega pianist Leslie Maguire. Enne EMI-ga lepingu sõlmimist oli siis juba uue nimega Gerry & The Pacemakers, nagu sel ajal kombeks, mänginud paar kuud Saksamaal, Hamburgi klubis Top Ten ja tiirutanud koos karjääri alustava The Beatlesiga mööda Põhja-Inglismaa klubisid.

Bändi teine singel "I Like It" oli kui koopia esimesest. Seegi oli pärit Mitch Murray sulest ja stiiliselt samasugune nakatav trallitus. Sama oli ka stuudio ja produtsent. Kuid müük oli suurem kui eelkäijal, sest "I Like It" püsis Briti tabeli tipus neli nädalat.

Kuigi Gerry & The Pacemakerit on tänu Liverpooli päritolule ja mänedžeri ja produtsendi seotusele peetud Mersey-beat-bändiks, polnud nende muusikas tegelikult, kui kohalik kõnepruuk kõrvale jätta, üldse sellele stiilile tüüpilisi tunnuseid. Ansambel ei harrastanud mitmehälset laulu ja nende palades puudusid nakatavad kitarririfid. Peaosa etendasid Gerry Marsdeni lõdvalt hooletu laulmismaneer ja Les Maguire'i klaverisaade. Seega ulatusid bändi muusikalised juured pigem Briti *music-halli*, muusikali- ja estraadilaulu traditsioonidesse kui mustade rütmiblusi või *rock'n'roll'i*. Ehkki ajastu nõudele vastavalt esitas Pacemakers neidki, polnud nad selles valdkonnas kuigi veenvad. Pigem tuletas Gerry laulmaneer meelde *skiffle*-kuninga Lonnie Donegani või *rock'i* poolnaljana esitanud Tommi Steele'i, kui näiteks Little Richardi stiili omandanud ja Buddy Holly heliloomingut täpselt uurinud Paul McCartneyt. Aastatel 1963 – 65 ei äratanud see seik aga kellegi tähelepanu. Publikule oli palju tähtsam asjaolu, et bänd on pärit **Liverpoolist** – sealt, kust The Beatleski.

Gerry & The Pacemakersi kaks esimest kergesti meelde jääva meloodiaga singlit olid jõudnud Briti tabeli tippu. Seepärast tundub üsna kummaline, et produtsent George Martin valis järgmise singli materjaliks vanast muusikalist "Carousel" pärit Richard Rodgersi ja Oscar Hammerstein II kirjutatud pala "You'll Never Walk Alone". See ei sobinud tollal sinna kategooriasse, kus asusid teised kuuekümnendate tüüpilised pop-palad. Kuigi – tõele au andes – oli ka The Beatles salvestanud vanu *evergreen'e*. Olgu näiteks või "The

Gerry & The Pacemakersi kuulsusetee algas 1962. aasta suvel, kui bändiga sõlmis lepingu biitlite mänedžer Brian Epstein.

Taste Of Honey", "Till There Was You" ja isegi "Besame Mucho". Ilmselt oli Martin väga hästi teadlik selles, et kui kuulus popbänd kaverdab mingit tuntud lööklaulu, on menuks kõik võimalused olemas. Ja tal oli õigus. 1963. aasta sügisel vallutas Gerry & The Pacemakers neljaks nädalaks taas Briti tabeli tippu. Lisaks kogus laul kuulsust mujalgi. Näiteks jalgpalliklubi Liverpool FC valis just selle pala oma hümniks, mida vutiklubi fännid lõugavad igal võistlusel täiskõrist veel tänapäevalgi.

Kuigi The Beatles on oma 11 järjestikkuse tabeli tippu tõusnud singliga Briti tabeli ajaloo omast klassist, ei suutnud nad ületada Gerry & The Pacemakersi tulemust – ükski teine Briti bänd või laulja polnud kuni 1984. aastani suutnud viia sinna kõrgeimasse tippu järjestikku kolme esimest plaati. Alles siis kordas sama tempu muusikaühendus Frankie Goes To Hollywood.

Läks üsna napilt, et Gerry & The Pacemakers oleks tabanud jutti kümnesse ka neljandal korral, kuid nende järgmine singel, Gerry Marsdeni "I'm The One", jäi toppama 2. kohale. Heliloojana edukaks osutunud Marsdeni järgmine üllitis **"Don't Let The Sun Catch Your Crying"** napsas 1964 Briti tabelis vaid 6. koha, kuid tänu 4. kohale USA Billboardis sai sellest Pacemakersi kuulsaim hitt. Kokku müüdi singlit maailmas üle miljoni ja see jäi ainsaks, mille eest Gerry & Pacemakers palvis kuldplaadi.

1965. aasta algul ilmus biitlite "Hard Day's Night" eeskujul kinolinadele ka Gerry & The Pacemakersi film **"Ferry Across The Mersey"**, kus peaosalisteks kõik bändi liikmed. Biitlite filmi edu nad aga ületada ei suutnud. Suurema osa filmi muusikast pärines Nice Guyks ristitud Gerry Marsdeni sulest. Filmi nimipala salvestusele oli produtsent George Martin kaasanud keelpilliorkestri. Väga võimalik, et ta üritas esmakordselt katsetada biit- ja keelpillibändi sulamit publiku peal, et seejärel seda juba välja pakkuda biitlite tulevastele plaatidele.

Aastatel 1964 – 1965 loksusid edetabelisse veel Gerry & The Pacemakersi palad "It's Gonna Be All Right", "Ferry Across The Mersey", "I'll Be There" ja "Walk Hand In Hand". Seejärel aga ei õnnestunud enam ühelgi tabeli uksele koputunud üllitisel sisse pääseda ja Gerry & The Pacemakers pani 1966. aasta oktoobris pillid lõplikult kotti.

NB!

Noviiliste mõned videoaadressid:

<http://www.youtube.com/watch?v=20kFRfC8fU&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=8sm04VS9134>

<http://www.youtube.com/watch?v=08083BNaYcA&feature=related>

Kõik mängivad!

Sten Pihho Türi Gümnaasiumist

See on suur-suur rekka-auto. Ja see auto veab mulle palju kingitusi.

Tarmo Slupkin Puurmanist

Minul on palju mänguasju. Mulle meeldivad mänguautod. Kui ma veel väiksem olin, siis meeldisid igasugused pehmed mänguasjad ka. Mulle meeldib veel legoklotsidest asju ehitada. Muidugi meeldib mulle arvutimänge mängida. Need mänguasjad, mis mulle "titekad" tunduvad, viime vanaisa juurde pööningule hoiule. Minu ema ja isa rääkisid, et nendel küll nii palju mänguasju polnud kui mul vennaga. Vanaisa hoiab alles isa suurt valget mängukaru. Veel on alles isa mõned plekist mänguautod. Suvel leidsin pööningult lennuki. Kui seda mööda pörandat lükata, tuli lennuki pealt väikesest august sädemeid välja. Minu ema lemmikmänguasi oli nukk nimega Gitte. Ema ema oli selle toonud Taanist.

Vanaisa ütles, et kui tema väike oli, mängisid nad tühjade konservikarpide ja igasugu kila-kolaga, mida hoiti ja koguti välja trepi alla. Aga vanaisal on veel meeles kummipall ja üks puust mänguauto, mis talle 5. sünnipäevaks kingiti. Ta rääkis veel, et tema mänguaga jäi lühikeseks, kuna nende pere viidi Siberisse. Seal tal mänguasju polnud. Vanaisa ütles, et vanasti hoiti asju paremini. Kui midagi katki läks, siis prooviti seda kindlasti parandada, ei visatud ära nagu tänapäeval.

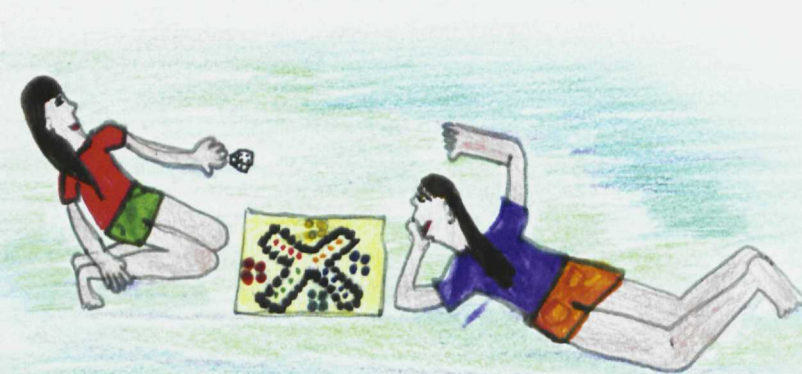
Elias Tammeaid Tallinnast

Minu emale meeldis mängida koos õdedega kodu. Kodu oli tavaliselt mõne põõsa või kuusepuu all. Nad vedasid toast lusikaid, kausse ja taldrikuid õue. Seal samas sai mängida ka poodi. Rahaks olid puulehed. Vanaisa pidi otsima haamreid ja saage taga ning vanaema otsis lusikaid ja muid asju. Küla peal mängis mu ema koos õdedega kulli. Vahel tuli üks vihane vanamees ja ajas neid oma kepiga taga ning nad jooksid laiali.

Marten Rimmelg Väike-Maarja Gümnaasiumist

Minu isa mängis lauamänge "Lend Kuule" ja "Tsirkus". Male ja kabe olid ka tema lemmikmängud. Vanaisa rääkis, et tema ajal oli kitse-lauamäng. Veel mängisid nad trips-traps-trulli ja kartulikuhja. Kartulikuhja mängimist õpetas ta ka mulle: kordamööda tuleb kartuleid värvida ja nii saad endale punkte. Kui mitu sama värvi kartulit jääb kõrvuti, siis saab need punktidenä maha tõmmata.

Henri Cassimir Tammeaid Tallinnast

Minu isa Andresele on alati meeldinud jäähokimäng, nii ta siis mängis seda talvel peaaegu iga päev. Suvel oli aga äge poistega luurekat ja sõda pidada.

Ema lemmikmänguks oli onupoegade ja õega rahvastepalli mängimine. Neil oli alati kaks last kummaski võistkonnas. Nad sisustasid kõik heinateo vahelised lõunapausid pallimänguga, mis oli väga tore. Nad sõid lõuna kiiruga ära ja siis ruttasid palli mängima. Lauamängudest meeldisid minu vanematele "Reis ümber maailma" ja "Tsirkus".

Pipi-Lotta Kulla Laeva vallast

Minu isale meeldis väiksena mängida poistega luurekat, sõjamänge, spordimänge ja lauamänge. Ema lemmikuteks olid tüdrukutega kodu ja nukkudega mängimine, keks, trihvakas, lauamängud ja kulli mängimine. Emal ja isal oli palju sarnaseid mänge. Mul on 2 puldiga mängukoera. Üks on roosa ja teine pruun. Need ongi minu lemmikmänguasjad. Kui mõlemate puldile korraka vajutada, liiguvad nad edasi-tagasi, hauguvad ja liputavad saba. Nad saavad omavahel hästi läbi ja mulle meeldib nendega mööda tuba jalutada, nagu oleksid nad päris koerad. Koerad on minu lemmikloomad. Mul on kodus ka oma koer – Bella.

Margit Basmanova Väike-Maarja Gümnaasiumist

Minu ema mängis väiksena puuklotsidega, millel olid tähed peal. Minu ema mängis nukkudega. Minu emal oli plastmassist hobune, millel olid rattad all. Liivakastis mängis mu ema autodega. Mu emal oli suur kollane karu, mille karvad ta ise lühemaks lõikas. Koos sõpradega meeldis emale laeva mängida, nad ronisid toominga otsa ja raputasid puud.

Minu lemmikmänguasi on mu kõige ilusam mänguauto. Selle nimi on Mercury. Selle pikkus on 7 ja pool sentimeetrit. Laius on 3 cm. Veel on mul õhupallid, mis mu õde mulle tõi. Mul on ka lego, mille sain endale sünnipäevaks. See oli auto, aga ma lammutasin selle ära. Mul on musta notsu kaardid, millega ma kogu aeg mängin.

Sten Sesmin Väike-Maarja Gümnaasiumist

Minu esimesed mänguasjad olid üks kõrin, mis oli paksu sabaga jõeohu, mille sain vanaemalt, ja ilusate valgete kõrvadega karu, kellel oli roosa lips kaela all. Selle sain ema ja isa käest. Minu esimene mänguasi ei ole alles, sest me oleme elanud paljudes kohtades ja see on kusagile jäänud. Ma mängisin oma naabrite Gettedi ja Geniga. Me mängisime tavaliselt asfaldil kriidikeksu. Mängukirjeldus: 1. Joonistad asfaldile ruudud. 2. Kirjutad ruutude sisse numbrid. 3. Viskad kivi. 4. Hüppad sinna ruutu, kuhu kivi läks.

Ema ja isa mängisid tihti kiviviskamise mängu. 1. Tehti suur ring. 2. Sellesse tehti jooned. 3. Hakati meetri kauguselt kive ringi sisse viskama.

Veel olid neil vurrid, mis olid seakondist tehtud. Ja mängiti veel kulli, tagaajamist ja muud.

Me mängime praegu lauamänge, kaarte ja veel mõnda seiklusemängu. Minu pere armastab lauamänge. Mängimine on lõbus ajaviide

Anne-Mai Runtal Uuemõisa Lasteaed-Algkoolist

Minu esimeseks mänguasjaks oli kaisuleopard. Kahjuks kadus see ära ja ema ostis mulle kaisugepardi. Minu vanaema mängis poistega jalgpalli, kartulit ja tagaajamist.

Ema ja isa mängisid mängu, mille nimi oli "Kazaki ja razboiniki" – see on selline tore mäng, kus peab mängult ratsutama ja mõõkadega vehklema. Veel mängisid nad peitust ja kaardimänge.

Praegu mängime me terve perega lauamänge.

Erik Taratuhin Uuemõisa Lasteaed-Algkoolist

Revell on noore mudeliehitaja võlusõna!

Mõned olevused istuvad muudkui arvuti või teleri juures ja ootavad, et neile midagi uut ja huvitavat pakutakse. Aga kui seda ei juhtu, siis läheb neil nagu mossi: elu on igav, ei mingeid üllatusi, unistusi ega muud sellesarnast.

Õnneks ei kuulu enamjagu lastest seda sorti virisejate sekka. Sest igal lapsel on nutikas pea ja osavad käed. Ning kui seda osavust esialgu pole, siis teeb harjutamine meistriks.

Revelli mudelite kokkupanemine paneb pea tööle ja teeb näpudki osavaks. Mudelite hulgas on lennukeid, autosid, militaartehnikat ja laevu. Mõnedel komplektidel on kaasas ka liim, värvipintsel ja värv.

Peab siiski hoiatama, et kõik need lahedad mudelid – alates Ferrari sportautodest ja

lõpetades Titanicuga – ei ole mõeldud titadele: osa juppidest on imetillukesed ja nende kokkupanekuks tuleb kasutada pintsette. Keerulisemate mudelite meisterdajal on vaja kõvasti ka kannatlikkust, mida mudilastel veel pole.

Meie seekordse ülesande teemaks on aga laevad. Eestlased on mererahvas – missuguse veesõidukiga tahaksid Sina minna ümberilmareisile? Kirjuta ja joonista meile sellest enne 5. märtsi 2011.

Parimatele auhinnaks erinevad komplektid mudelitesarjast Revell.

Revelli mudelite maaletooja on AS Rekato, kelle internetipoodi võid alati oma arvuti kaudu sisse astuda, kui jääd meelde aadressi: www.rekato.ee